

RMUTSV
SK073664

64563

รายงานการวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
และกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

**Community Participation in Tourist Attractions and Tourism
Activities Development in Manung District, Satun Province**

กุลดารา เพียรเจริญ Kuldara Peanjaroen
ศุภวรรณ ตันตสุทธิกุล Suppawan Tantasuttikul

9/10.08
17474
2553

คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

งบประมาณเงินได้ ประจำปี พ.ศ. 2553

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวใน อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

กุลดาร่า เพียรเจริญ¹ และศุภวรรณ ตันตสุทธิกุล¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร สัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว โดยการใช้แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา เสนอผลการศึกษาคด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ นำเสนอในรูปแบบตาราง พบว่า ถ้าภูผาเพชรและถ้ำเจ็ดคตเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีทรัพยากรป่าไม้อุดมสมบูรณ์ มีเทือกเขาบรรทัดเป็นแหล่งกำเนิดถ้ำภูผาเพชร ซึ่งเป็นถ้ำหินปูนมีหินงอกหินย้อยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ นอกจากนี้ยังมีถ้ำธารไหลจากเทือกเขาผ่านถ้ำเจ็ดคต เหมาะแก่กิจกรรมล่องแก่ง ซึ่งรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เหมาะแก่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลป่าล้มพัฒนาจัดการดูแลรับผิดชอบโดยตรง สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมในการผลักดัน และสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การวางแผน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล รวมทั้งการตั้งกฎระเบียบต่าง ๆ และจัดทำป้ายชี้แจงแสดงไว้ในแหล่งท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง

Community Participation in Tourist Attractions and Tourism Activities Development in Manung District, Satun Province

Kuldara Peanjaroen¹ and Suppawan Tantasuttikul¹

Abstract

The study of community participation in tourist attractions and activities development Manang District Satun Province. The objectives of this research were to study tourist attractions and activities management and to study community participation in the development of tourist attraction in Manang district Satun province by the collection of documents, interviews who involved with the tourist attraction development and tourists.

This study was conducted using questionnaire with 5 rating scales estimation and the data was analyzed according to the content and presented by descriptive analysis and tables. The study found that Phu Pha Petch cave and Jed Kod Cave are natural attractions with abundant forest resources. There is the Buntad mountain range as the location of Phu Pha Petch Cave where is limestone cave with stalagmites and stalactites that are unique. There also are streams flowing from the mountain range through Jed Kod Cave which is suitable for rafting activities. The form of tourism activities in this area is appropriate for eco-tourism management which has Palm Patthana Sub-district Administrative Organization responsible directly. For community participation in tourist attractions development, community and leaders play an important role in driving and encouraging tourism by participating in operation, planning, benefits receiving, evaluation as well as regulation setting then made the sign shown in tourist attractions.

Keyword: Community Participation, Development, Tourist Attractions

¹Faculty of Liberal Arts. Rajamangala University of Technology Srivijaya, Muang, Songkhla.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาและการอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ถนอมศรี เชนวิถีสุข คณบดีคณะศิลปศาสตร์ รวมทั้งท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เสียสละเวลาให้กับการตรวจสอบความเหมาะสมรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่องานวิจัย

ขอขอบพระคุณองค์การบริหารส่วนตำบลป่าล้มพัฒนา ผู้ประกอบการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ คุณสุชานาถ จันทิปะ รวมทั้งชาวชุมชนป่าล้มพัฒนาทุกท่านที่ให้การสนับสนุนงานวิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณอาจารย์หลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยวทุกท่านที่ได้สำหรับกำลังใจ คำแนะนำ และความหวังดีที่มีให้กันเสมอมา

ขอขอบพระคุณคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยจากงบประมาณเงินได้ ประจำปี พ.ศ. 2553

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูลต่อไป

คณะผู้วิจัย

กันยายน 2554

สารบัญ

บทที่	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
1 บทนำ	
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
กรอบแนวความคิดของ โครงการวิจัย	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
เอกสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว	8
เอกสารที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน	14
เอกสารที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	20
เอกสารที่เกี่ยวกับอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล	26
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
3 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว	
สภาพทั่วไปและการจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว	47
สภาพทั่วไป	34
การจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	ความดึงดูดใจ (Attraction)	35
	ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility)	38
	ความประทับใจ (Amenity)	39
	องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service)	39
	การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	40
4	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	
	ความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้	43
	การจัดการและการสนับสนุนขององค์กร	51
	ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนา	60
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
	สรุปผล	65
	อภิปรายผล	68
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	70
	บรรณานุกรม	71
	ภาคผนวก	75

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ		หน้า
1	แสดงกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	4
2	แผนที่อำเภอมะนัง	27

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 เพศ	43
2 อายุ	44
3 ระดับการศึกษา	44
4 สถานภาพ	45
5 อาชีพ	45
6 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	46
7 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	46
8 ตำแหน่ง / ฐานะในชุมชนท้องถิ่นปัจจุบัน	47
9 ความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้	47
10 การมีส่วนร่วมในการวางแผน	48
11 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	49
12 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	50
13 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	50
14 เพศ	51
15 อายุ	52
16 ระดับการศึกษา	52
17 สถานภาพ	53
18 อาชีพ	53
19 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	54
20 ภูมิสำเนา	54
21 ระยะเวลาที่ใช้ในพื้นที่	54
22 เคยเดินทางมาท่องเที่ยวหรือร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยว	55
23 รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ได้จากแหล่ง	55
24 ความประทับใจในการเดินทาง	56
25 สิ่งที่ไม่ประทับใจในการเดินทาง	56

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
26	การจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ	57
27	ด้านแหล่งท่องเที่ยว	57
28	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	58
29	ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	59
30	ด้านการบริการ	59
31	ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	60

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาใช้จ่ายในประเทศ ทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ทั้งยังกระจายรายได้สู่ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับท้องถิ่นต่างๆ นอกจากนี้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกหลายประเภท ได้แก่ ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหารที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งธุรกิจเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะถือได้ว่าเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในท้องถิ่นให้ความสนใจที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้เจริญก้าวหน้า เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 155) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพราะเมื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวย่อมได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสะดวกรวดเร็วและไม่ขัดแย้งกัน อีกทั้งยังง่ายต่อการช่วยเหลือรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนและเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งได้ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนที่จะนำกลับมาบำรุงรักษา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวและในที่สุดชุมชนท้องถิ่นก็จะมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่มีความหลากหลายทั้งภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเล ประกอบกับความร่ำรวยทางประวัติศาสตร์ทั้งประวัติศาสตร์ศิลป์และประวัติศาสตร์สังคม ในเชิงวัฒนธรรมก็มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปทั้งในชนเผ่า และความเป็นท้องถิ่นของชุมชนแต่ละแห่ง ทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมของชุมชนมีความหลากหลาย น่าดึงดูดใจ และมีเสน่ห์แตกต่างจากการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียว จากพื้นฐานของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีอยู่นี้ทำให้ชุมชนสามารถที่จะจัดการ และกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย น่าสนใจ และน่าดึงดูดใจ อาทิ การเดินป่า ล่องแก่ง พายเรือ ตั้งแคมป์กลางป่า จักรยาน ดูนก คู่มือ คู่มือ ห้อย รวมถึงการเยี่ยมชม

ชมและร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์ศิลป์ และประวัติศาสตร์สังคม หรือมีการชมการแสดงพื้นบ้านทั้งในรูปแบบของละคร การละเล่น และการฟ้อนรำที่ดำเนินการและจัดแสดงโดยคนในท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็มีกิจกรรมเสริมเพื่อศึกษาและสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน

อำเภอมะนังเป็นอำเภอที่มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งต้นน้ำ ลำธาร และสัตว์ป่า อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ยังคงมีความสมบูรณ์อยู่มาก เช่น ถ้ำเจ็ดคต ถ้ำภูผาเพชร ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวนี้ สามารถทำรายได้ให้แก่อำเภอและคนในชุมชนอย่างมาก จากสภาพพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความโดดเด่นในตัวเอง จึงสามารถที่จะจัดการและกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์และเหมาะสมกับสถานที่ขึ้นมา ได้แก่ กิจกรรมชมความงามของหินงอกหินย้อยภายในถ้ำภูผาเพชร กิจกรรมล่องเรือชมภายในถ้ำเจ็ดคต หรือกิจกรรมล่องแก่ง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีทางเลือกใหม่ที่สามารถเลือกเที่ยวชมตามกิจกรรมท่องเที่ยวหลาย ๆ รูปแบบ ทำให้นักท่องเที่ยวที่ไปร่วมกิจกรรมเกิดความประทับใจ ตื่นตาตื่นใจที่ได้ผจญภัยและได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ซึ่งจากกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเพราะชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยว แต่ในบางกรณีการท่องเที่ยวอาจทำให้การใช้ทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นลดน้อยลงจึงทำให้ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้รับปัญหาและความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นของตนได้ดีกว่าผู้อื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกขั้นตอนและให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน ความภาคภูมิใจพร้อมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยศึกษาถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ซึ่งข้อมูลที่ศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับภาครัฐและภาคเอกชน รวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังต่อไปนี้

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

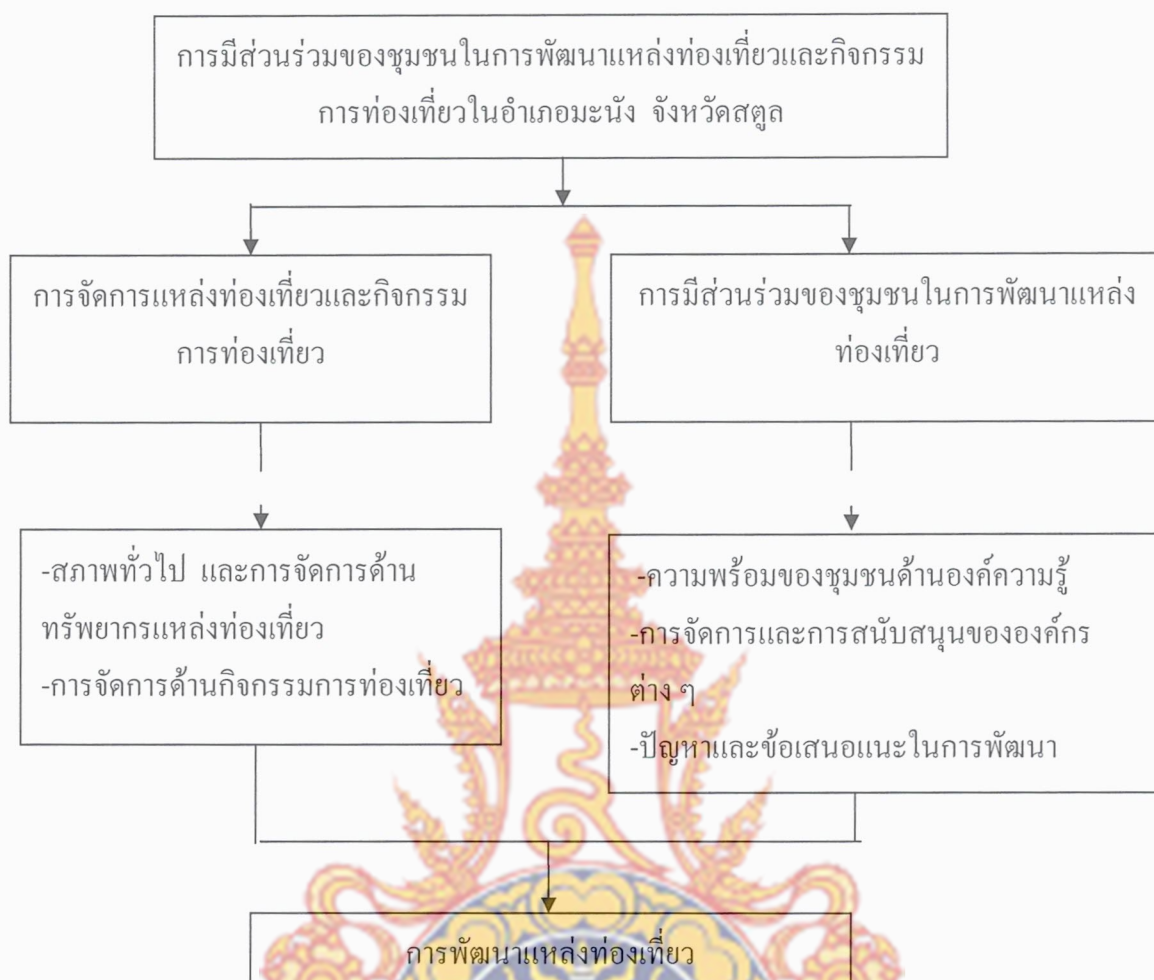
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและสืบค้นทางวิชาการตลอดจนเป็นข้อมูลในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูลต่อไป
2. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนผู้ที่สนใจตลอดจนนักเรียน นิสิต นักศึกษา สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าไปปรับใช้ในการส่งเสริม และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วยดี
3. ทำให้ทุกฝ่ายเห็นถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ในพื้นที่ทั้ง 2 แห่ง คือ ถ้าภูผาเพชร และถ้าเจ็ดคต มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติที่สามารถส่งเสริม และดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ซึ่งนอกเหนือจากการไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้น รูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ จะมีความแตกต่างกันตามประเภทของแต่ละแห่ง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นการเชื่อมประสานให้เกิดแผนการท่องเที่ยวที่ชัดเจนและยั่งยืน อีกทั้งการยอมรับของประชาชนในพื้นที่จะส่งผลให้สามารถนำผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวไปส่งเสริมหรือปรับปรุง พร้อมกับการกำหนดเป้าหมายทางธุรกิจด้านการท่องเที่ยวของชุมชนได้

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ประกอบด้วย ถ้ำภูผาเพชร และถ้ำเจ็ดคต

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ดังต่อไปนี้

2.1 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

2.1.1 สภาพทั่วไป และการจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

2.1.2 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัด

สตูล

2.2.1 ความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้

2.2.2 การจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ

2.2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนา

3. ขอบเขตด้านข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านข้อมูลดังนี้

3.1 ข้อมูลจากเอกสาร ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนและศึกษางานวิจัยเกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษา

3.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับต่อไปนี้

1. ขั้นสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลความรู้พื้นฐานในการเขียนเค้าโครงวิจัย และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาค้นคว้า

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร โดยการเก็บข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เอกสารเกี่ยวกับจังหวัดสตูล

2.2 สัมภาษณ์บุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล เช่น เจ้าหน้าที่ทางราชการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว

โดยการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

ลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ สร้างตามแนวความคิดของลิเคิรท์ โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ วารสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามตามวิธีของลิเคิรท์ จากหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด
4. นำแบบสอบถามมาพิจารณาถึงความครอบคลุมของเนื้อหา และสำนวนภาษาที่ใช้ พร้อมทั้งมีการปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้เก็บกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

3. ชั้นจัดกระทำกับข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้
 - 3.1 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารมาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
 - 3.2.1 ถอดความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่บันทึกไว้ในแบบสัมภาษณ์
 - 3.2.2 สรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 3.3 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3.1 และ 3.2 มาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา
4. ชั้นเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ นำเสนอในรูปแบบตาราง

นิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การให้ความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงหรือการทำให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นจากเดิมโดยชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล เช่น การพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สร้างโอกาสในการเรียนรู้และดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้ามาพักผ่อน ชมสภาพแวดล้อม และทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ถ้ำภูผาเพชร และถ้ำเจ็ดคต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. เอกสารที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. เอกสารที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
4. เอกสารที่เกี่ยวกับอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล
5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ความหมาย ความสำคัญและองค์ประกอบของการท่องเที่ยว มีดังนี้

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

คำว่า “การท่องเที่ยว” มีนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 :21) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางของบุคคลด้วยความสมัครใจพำนักประจำ ไปยังสถานที่อื่นๆ ในช่วงระยะเวลาสั้น และมีกำหนดกลับถิ่นพำนักเดิมโดยไม่ไปอยู่ถาวรหรือประกอบอาชีพ

สุภาพร มากแจ้ง (2534 : 1) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวครอบคลุมการเดินทางเพื่อธุรกิจและเพื่อการพักผ่อน トラบเท่าที่ผู้เดินทางมิได้ตั้งหลักแหล่งถาวร และไม่ได้รับรายได้เพื่อยังชีพจากเจ้าของถิ่นปลายทาง

สุวัฒน์ จุฑากรณ์ และจริญญา เจริญสุกใส (2544 : 76) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของการเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่มีไว้เพื่อการหารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปรากฏการณ์และความสำคัญที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง (นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน) ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้า และบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาครัฐบาลและการท่องเที่ยวและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

นิตยา ชัชกุล (2550 : 2) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปลายทางต้องประกอบด้วยปัจจัยสามประการ เป็นอย่างน้อย คือ การเดินทาง การพักค้างแรม และการกินอาหารนอกบ้าน

จากความหมายของการท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่อาศัยการเดินทางเป็นหลักไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาอันสั้น และมีกำหนดกลับถิ่นพำนักเดิมโดยไม่ไปอยู่ถาวรหรือประกอบอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางที่หลากหลายเช่น เป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อการศึกษาหาความรู้ เพื่อความสนุกสนานเพื่อการกีฬา เพื่อติดต่อธุรกิจและเพื่อเยี่ยมญาติ เป็นต้น

1.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

นักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยวไว้หลายลักษณะ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

สุวัฒน์ จูชากรณ์ และจริญญา เจริญสุทไส (2544 : 77-85) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวสรุปได้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจของประเทศ การท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศมีผลต่อการปรับและเพิ่มดุลการค้าและบริการของประเทศช่วยเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และช่วยให้เกิดการกระจายรายได้และการสร้างงาน

2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวช่วยสร้างสันติภาพให้แก่ชาวโลกช่วยฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมในอดีต ช่วยให้ประชาชนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพจิตที่ดีช่วยให้ประชาชนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และช่วยสร้างพื้นฐานของสังคมที่ดี

3. ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวผลักดันให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์และรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

สุภาพร มากแจ้ง (2539 :3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวซึ่งอาจจำแนกได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อบุคคล

1.1 การท่องเที่ยว เป็นสิ่งสรอายุใจช่วยให้มนุษย์ได้รับการพักผ่อนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน

1.2 การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโลกทัศน์ ช่วยให้มนุษย์มีทัศนคติกว้างไกล สามารถรับรู้และเข้าใจสภาพการณ์ที่เป็นจริง จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาที่คนทุกระดับสามารถมีประสบการณ์ร่วมกันได้

1.3 การท่องเที่ยวเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างมนุษยชาติ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั้งระหว่างชนในชาติและนานาชาติ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

2. ความสำคัญต่อสังคม

2.1 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรม ทำให้เจ้าของถิ่นตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีประจำถิ่นเกิดความภาคภูมิใจรักและหวงแหนวัฒนธรรมประจำถิ่นของตน พร้อมใจกันเชิดชูทรัพยากรท้องถิ่นให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้มาเยือน

2.2 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย ขนบประเพณีประจำถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน เป็นต้น

2.3 การท่องเที่ยวสร้างความเจริญไปสู่ท้องถิ่น ทั้งด้านคมนาคม การสาธารณสุข ปลอดภัย และมาตรฐานการครองชีพ โดยเฉพาะท้องถิ่นที่เป็นแหล่งการท่องเที่ยว

2.4 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งเจ้าของถิ่นและนักท่องเที่ยว

3. ความสำคัญต่อเศรษฐกิจ

3.1 เป็นแหล่งรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ ช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศ

3.2 ทำให้เกิดการลงทุนทางธุรกิจที่เกี่ยวข้อง โดยตรงและที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจการนำเที่ยว ธุรกิจอาหารและการพักผ่อน เป็นต้น

3.3 ทำให้เกิดการจ้างงานในธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

3.4 ทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราและการกระจายรายได้ให้แก่ท้องถิ่น

นิคม จารุมณี (2536 : 5-7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวไว้ว่า มี 11 ประการซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ

2. การท่องเที่ยวช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงิน

3. รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง โครงการสร้างงานสร้างอาชีพมากมายและเป็นการเสริมอาชีพที่เกิดต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว เช่น การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวมีบทบาทการสร้างงานสร้างอาชีพในธุรกิจที่ทำหน้าที่บริการ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด

6. การท่องเที่ยวอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย

7. การท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิตเพราะไม่ต้องพึ่งพาดินฟ้าอากาศ

8. การท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นให้เป็นมรดกทอดที่ควรค่าแก่การนำออกเผยแพร่ฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้

9. การท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆ

10. การท่องเที่ยวทำให้เกิดมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัย และความมั่นคงให้แก่ที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

11. การท่องเที่ยวช่วยสร้างเสริมสันติภาพ สัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีสร้างความสามัคคีให้เกิดแก่คนในชาติ และไปสู่การช่วยจรรโลงสันติภาพแก่โลก

พิมพรรณ สุจารินพงศ์ (2549 : 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ดังต่อไปนี้

1. การท่องเที่ยวช่วยสร้างงานสร้างอาชีพอย่างกว้างขวาง ช่วยกระจายรายได้ไปสู่ประชากรและยังเป็นอาชีพ เสริมให้กับคนไทย

2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเช่นเดียวกับการส่งสินค้าออกประเภทอื่นๆไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

3. การท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การละเล่น ที่เป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การนำออกมาเผยแพร่ให้กับคนไทยและชาวโลก

4. การท่องเที่ยวทำให้เกิดความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ และยังทำให้พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย และมั่นคง

5. การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมสันติภาพ และสัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีให้กับมนุษย์ต่างสังคม วัฒนธรรมได้รู้จักและเข้าใจกันเพื่อที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนร่วมโลกและสันติภาพ

6. การท่องเที่ยวทำให้เกิดความกลมกลืนระหว่งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จากความสำคัญของการท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวมีในรูปของเงินตราต่างประเทศ ซึ่งช่วยแก้ไขการขาดดุลชำระเงินของประเทศ เกิดการสร้างงาน การกระจายรายได้และความเจริญมาสู่ท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความเข้าใจ

อันดีให้แก่คนในชาติ นอกจากนั้นยังช่วยในการฟื้นฟูอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมและประเพณีของท้องถิ่น

1.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

นักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้หลายลักษณะซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

สุวัฒน์ จูชากรณ และเจริญญา เจริญสุกุล (2544 : 107) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยว จัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว ทักษะคติและลักษณะพื้นฐานของนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้วางแผนทางการตลาด

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น และสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

3. ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยตรงเท่านั้น เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

พิมพรรณ สุจารินพงศ์ (2549 : 9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ว่า จะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบหลายอย่าง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 ประเภท
 - 1.1 นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ
 - 1.2 นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ค้างคืน
 - 1.3 นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ไม่ค้างคืน
 - 1.4 นักท่องเที่ยวภายในประเทศ
 - 1.5 นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน
 - 1.6 นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไม่ค้างคืน

2. การตลาดการท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะเข้ามาท่องเที่ยวมากหรือน้อยนั้นก็ขึ้นอยู่กับตลาดท่องเที่ยวจะชักชวนจูงใจนักท่องเที่ยวมากแค่ไหน

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในสถานที่นั้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบ่งเป็น 2 ประเภท

- 3.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

3.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม

4. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การบริการด้านขนส่ง บริการที่พักแรม เป็นต้น

5. การต้อนรับอย่างมีไมตรีจิต ควรที่จะคำนึงถึงแรงงานที่มีหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวให้มีลักษณะที่สุภาพอ่อนน้อม ซื่อสัตย์ บุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีจิตใจที่พร้อมจะบริการผู้มาใช้บริการอยู่เสมอ

วรรณา วงษ์วานิช (2546 : 23-27) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ว่าจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของธุรกิจการท่องเที่ยวซึ่งจะต้องประกอบด้วย ลักษณะของการกระจายรายได้ กิจกรรมต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว ฤดูกาลท่องเที่ยว ทักษะคตินักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว เป็นสินค้าที่รวบรวมเอาสินค้าและบริการหลายประการทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมไว้ด้วยกัน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี อสังหาริมทรัพย์ สาธารณูปโภค เป็นต้น

3. การคมนาคมขนส่ง การคมนาคมขนส่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งในการจัดการคมนาคมขนส่งต้องพิจารณาจากรูปแบบของการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่งในแหล่งท่องเที่ยว แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว บริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสาร

4. ข้อมูลข่าวสารและบริการ ข้อมูลข่าวสารเป็นเอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ แก่ นักท่องเที่ยว แผ่นพับ แผนที่ และเอกสารแนะนำต่าง ๆ ส่วนการบริการเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยบริการในด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง บริการด้านสถานที่จอดรถ บริการด้านสถานที่ และอุปกรณ์สำหรับออกกำลังกาย

5. ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวก ด้านการเข้าเมือง แบ่งออกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

5.1 ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เช่น กำหนดมาตรการต่าง ๆ จัดหน่วยงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

5.2 ด้านการอำนวยความสะดวกในการเข้าเมือง เช่น การขนส่งผู้โดยสาร ระเบียบพิธีการเข้าเมือง บริการขนส่งระหว่างท่าอากาศยาน หรือสถานที่ขนส่งผู้โดยสาร

6. โครงสร้างพื้นฐาน เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้ธุรกิจการท่องเที่ยวดำเนินไปด้วยดี และก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ การไฟฟ้า การประปา การสื่อสาร ความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล สถานพยาบาลต่าง ๆ

7. การสนับสนุนอื่น ๆ เป็นการเพิ่มความความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว

จากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยว ประกอบด้วยนักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ การต้อนรับอย่างมีไมตรีจิตของผู้ที่ทำหน้าที่ให้บริการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางท่องเที่ยวได้

2. เอกสารที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนดังนี้ ความหมายของชุมชน ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน ความหมายและองค์ประกอบขององค์กรชุมชน ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.1 ความหมายของชุมชน

ชยันต์ วรรณะภุติ (2536 : 7) กล่าวถึงชุมชนในความหมายของการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในพื้นที่แห่งหนึ่ง เพื่ออาศัยทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นในการดำรงชีวิต โดยเหตุที่กลุ่มคนดังกล่าวอาศัยอยู่ร่วมกันและใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตร่วมกัน จึงทำให้มีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีองค์กรหรือสถาบันของชุมชนและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในชุมชนร่วมกัน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2537 : 4) ให้ความหมายชุมชนว่า หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันในพื้นที่หนึ่ง มีการกระทำระหว่างกัน มีความสัมพันธ์ร่วมกัน มีความผูกพันทางด้านจิตใจกับพื้นที่ และมีศูนย์กลางหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่สมาชิกในชุมชนนั้นได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

กาญจนา แก้วเทพ (2538 : 14) กล่าวถึงชุมชนว่า หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีฐานะและอาชีพที่คล้ายคลึงกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตั้งแต่ระดับครอบครัว ไปสู่ระดับเครือญาติจนถึงระดับหมู่บ้านและระดับเกินหมู่บ้านและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการดำรงรักษาคุณค่าและมรดกทางวัฒนธรรม ศาสนา เพื่อถ่ายทอดไปยังลูกหลานอีกด้วย

จากความหมายของชุมชนสามารถสรุปได้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กรและประชาชนในระดับท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ร่วมกันในอาณาเขตพื้นที่เดียวกันใช้ทรัพยากร

ธรรมชาติในบริเวณนั้นดำรงชีวิตประจำวัน โดยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีวัตถุประสงค์และความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งทีคล้ายคลึงกัน มีเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร มีระบบการจัดการหรือรวมกลุ่มกัน มีความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพื้นที่ รวมทั้งมีศูนย์กลางหรือกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สถาบันของชุมชน องค์กรต่าง ๆ ที่สมาชิกในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน

2.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

กรณีศึกษา ชมดี (2549 : 11) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน เข้าร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยกระทำผ่านองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความประสงค์

อาภรณ์พันธ์ จันทร์ สว่าง (2525 :20) ได้อธิบายถึงเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการหรือการปฏิบัติการ กล่าวคือจะต้องเป็นความเห็นพ้องกันของคนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมปฏิบัติการนั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นที่คนเรามาารวมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่า ปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดย/หรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

เสนห์ จามริก และคณะ (2524 : 20) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่ายและยังอาจเป็นการปูพื้นฐานมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการ ไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นได้ในบั้นปลาย และได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมของแต่ละคนมีประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องสัมพันธ์กับความต้องการและปัญหาของชาวบ้าน

จากความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนหมายถึง การที่ประชาชนในสังคมหรือชุมชนได้เข้าไปร่วมกิจกรรมของชุมชน และการดำเนินการทุกขั้นตอนในกิจกรรมต่าง ๆ โดยความสมัครใจ โดยร่วมคิด ร่วมดำเนินการ วางแผนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากรเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนของพวกเขาเอง

2.3 ความหมายและองค์ประกอบขององค์กรชุมชน

วรรณภา ศิลปอาษา (2549 : 23-24) ได้อธิบายความหมายขององค์กรชุมชนไว้ว่า องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มคนในชุมชนที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมหนึ่ง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มป่าชุมชน กลุ่มวนเกษตร เป็นต้น การจัดตั้งองค์กรชุมชนมีหลายประเภท เช่น จัดตั้งตามขอบเขตของปัญหา ขอบเขตของพื้นที่ที่องค์กรชุมชนแบบไม่เป็นทางการและแบบเป็นทางการ เป็นต้น องค์ประกอบขององค์กรชุมชน พิจารณาจากลักษณะองค์กรและสมาชิกในองค์กรประกอบด้วย ลักษณะสำคัญ 7 ประการ คือ

1. มีอุดมการณ์ร่วมกัน หมายถึง การมีทัศนคติต่อโลก ต่อสังคม ต่อชุมชนร่วมกัน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะยึดเหนี่ยวทิศทางกรรวมกลุ่มของชุมชนสามารถใช้อุดมการณ์กำหนดเป็นเป้าหมายระยะยาววิสัยทัศน์ขององค์กรได้ด้วย

2. การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน องค์กรชุมชนต้องมีเป้าหมายร่วมกันว่าจะดำเนินกิจกรรมต่อไปเพื่ออะไร

3. การมีผลประโยชน์ร่วมกันและกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนต้องการผลประโยชน์ ดังนั้นองค์กรชุมชนควรกำหนดและชี้แจงให้รับรู้ถึงผลประโยชน์ของการรวมตัวเป็นองค์กรคืออะไรและจะมีการกระจายผลประโยชน์อย่างไร

4. คน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชน แบ่งเป็น

4.1 ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทต่อการอยู่รอดขององค์กรชุมชน ผู้นำอาจแบ่งได้หลายประเภท เช่น ผู้นำทางความคิด ผู้นำทางด้านศีลธรรม ผู้นำทางด้านอาชีพ ผู้นำด้านการพูด ผู้นำที่สามารถประยุกต์งานราชการกับเป้าหมายเพื่อชาวบ้านได้ หรือผู้นำทางการประสานประโยชน์การใช้ทรัพยากรภายในและภายนอกชุมชน เป็นต้น

4.2 สมาชิก หมายถึง ผู้ที่มีบทบาท หน้าที่ และสิทธิอันพึงมีพึงได้ในกรรวมกลุ่มเป็นองค์กรชุมชน ซึ่งสมาชิกมีหลายประเภททั้งผู้ที่ร่วมคิดร่วมทำงานกับองค์กรหรือสมาชิกประเภทเฝ้าดูเฉย ๆ

4.3 ชาวบ้านทั่วไป หมายถึง ผู้ที่ไม่เข้าร่วมอยู่ในองค์กรชุมชน แต่มีผลต่อการดำรงอยู่และความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพราะเป็นกลุ่มคนที่คอยติดตามการทำงานวิพากษ์วิจารณ์และพร้อมจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกับองค์กรชุมชนได้

5. การจัดการ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้้องค์กรชุมชนดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพองค์กรชุมชนจึงต้องมีการจัดการในเรื่องต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจร่วม การกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ การกำหนดสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ การสื่อสารระหว่างผู้นำกับสมาชิกองค์กรชุมชน การควบคุมตรวจสอบการดำเนินงาน เป็นต้น

6. กิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้องค์กรชุมชนฝึกฝนและปฏิบัติจริง เช่น การกำหนดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การแก้ปัญหาขยะ มลภาวะในเมือง การอนุรักษ์และฟื้นฟูบริเวณลุ่มน้ำ เป็นต้น

7. การกำหนดงบประมาณ องค์กรชุมชนควรมีการระดมเงินทุนทั้งภายในและภายนอกเพื่อดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

มูลนิธิศิษย์เก่าบูรณะชนบทและเพื่อน (2540 : 9) ได้อธิบายความหมายขององค์กรชุมชนหรือองค์กรชาวบ้าน หรือองค์กรประชาชน หมายถึง กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวนเกษตร กลุ่มป่าชุมชน และกลุ่มองค์กรชุมชน สามารถแบ่งเป็นหลายประเภทตามขอบเขตในการจัดตั้ง เช่น ขอบเขตของปัญหา ขอบเขตของพื้นที่ ขอบเขตด้านวัตถุประสงค์ รูปแบบการรวมตัวขององค์กรมีทั้งแบบไม่เป็นทางการจนถึงแบบเป็นทางการ สำหรับประเทศไทยมีองค์กรชุมชนหลากหลายประเภท ได้แก่ องค์กรที่แก้ไขปัญหาหนึ่ง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะองค์กรที่แก้ไขปัญหาหลากหลาย ในชุมชน เครือข่ายการแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ซึ่งสมาชิกมาจากหลายชุมชน ตำบล อำเภอ องค์กรชุมชนเพื่อต่อรองด้านเศรษฐกิจ องค์กรชุมชนเพื่อต่อรองด้านสังคม การเมือง เป็นต้น องค์กรชุมชนจะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และแสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวางก็ต่อเมื่อจัดตั้งขึ้นบนฐานของรูปแบบที่เหมาะสมบนพื้นฐานของการช่วยเหลือตนเองและต้องดำเนินการโดยสมาชิกเอง โดยมีหลักการพิจารณา 3 ประการ คือ

1. สมาชิกต้องสามารถที่จะเข้าร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาของพวกเขา
2. สมาชิกต้องสามารถเข้าร่วมอย่างเต็มที่ในการพยายามดำเนินการพัฒนา
3. สมาชิกต้องสามารถที่จะแบ่งปันประโยชน์จากการพัฒนาอย่างยุติธรรม

จากความหมายและองค์ประกอบขององค์กรชุมชนสามารถสรุปได้ว่า องค์กรชุมชน คือ กลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งการจัดตั้งองค์กรชุมชนมีหลายประเภท เช่น จัดตั้งตามขอบเขตของปัญหา ขอบเขตของพื้นที่ที่องค์กรชุมชนแบบไม่เป็นทางการและแบบเป็นทางการ ซึ่งองค์ประกอบขององค์กรชุมชนประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 7 ประการ คือ มีอุดมการณ์ร่วมกัน การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์ร่วมกันและกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

2.4 ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน

ได้มีผู้ทำการศึกษาลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชนพอจะสรุปได้ดังนี้

สุจินต์ ดาววีรกุล (2527 : 106-107) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ดังนี้

1. ร่วมในการเข้าประชุมแสดงความคิดเห็น

2. ร่วมเป็นผู้รับชอบหรือควบคุมการดำเนินงาน
3. ร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน
4. ร่วมในการเป็นผู้ชักชวนเพื่อนบ้าน
5. ร่วมในการสละเงิน
6. ร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน
7. ร่วมในการสะสมแรงงาน

อนุสรณ์ สุวรรณทศกรณ์ (2529 : 25) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมคิด
2. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามโครงการ
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

ดร.รชนี เอมพันธุ์ (2549 : 61) ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตั้งแต่เริ่มต้น มิใช่ภาครัฐหรือหน่วยงานอื่นมีการวางแผนการจัดการและได้ข้อสรุปในเรื่องแผนปฏิบัติการแล้ว จึงให้ชุมชนเข้ามารับรู้และให้ความเห็นในลักษณะการจัดทำประชาพิจารณ์ ซึ่งลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนนี้ อาจมีในหลายลักษณะดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการแสดงความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในการริเริ่ม
3. การร่วมเสนอความคิดเห็นหรือร่วมในการประชุม
4. การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล
5. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ และพัฒนากระบวนการหรือดำเนินการ
6. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
7. การร่วมบริจาคสมทบ
8. การร่วมแก้ปัญหา
9. การร่วมรับประโยชน์

จากลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามและประเมินผล เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในชุมชน

2.5 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน

ดร.ชนี เอ็มพันธุ์ (2549 : 64) กล่าวว่าไว้ว่า แนวความคิดของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มแรก ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งประโยชน์ที่กล่าวนี้หมายความว่า รวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนหรือกลับมาบำรุงรักษาและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย ในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรกนี้ จะต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างฐานความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนก่อน เมื่อชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ เช่น หลักการ แนวทาง ลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตนมี ลักษณะและพฤติกรรมของกลุ่มตลาดแล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชนจะสามารถพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง และมีทิศทางที่ชัดเจน และความลงตัวของเช่นนี้จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการมีส่วนร่วมของชุมชน เมื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปตามลักษณะข้างต้น การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนย่อมจะช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ ส่งผลกระทบในทางบวกต่อเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ และการตลาดในที่สุด

จินตนา สุจิตานนท์ (2549 : 48) การพัฒนาที่ผ่านมามีตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนถูกละเลยและมิได้ถูกดึงเข้ามาเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนา จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญคือ

1. ช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
2. ประชาชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
3. การดำเนินงานของโครงการได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
4. โครงการให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้นและมีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนา มากขึ้น
5. ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น

เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งโดยหลักแล้วความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนและเป็นสิทธิมนุษยชน ดังนั้นการดำเนินงานการพัฒนาจึงควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้เกิดการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ และสังคมทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วยเหตุผลหลัก 4 ประการ

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้รัฐบาลระดมทรัพยากรในท้องถิ่น เช่นความรู้ ทักษะ บุคคล และแม้แต่ที่ดินและทุนที่ต้องใช้ใน โครงการพัฒนา

2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยปรับปรุงการกระจายสินค้า การกระจายบริการ ตลอดจนการกระจายรายได้ให้ดีขึ้นและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยาในทุก ๆ ด้านของประชาชนจากการที่ได้มีอิทธิพลในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิตและการทำงาน

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างจริงจังทุกขั้นตอนจะช่วยสนับสนุนให้ประชาชนมีพลังต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ในสังคม

5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา แสดงถึงการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการยอมรับและการใช้ความคิดใหม่ หรือนวัตกรรมบางอย่าง ซึ่งการยอมรับและการใช้นวัตกรรมนี้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนา

7. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาจะทำให้ประชาชนสามารถแสดงศักยภาพที่มีอยู่ และช่วยในการแก้ปัญหาเชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมกับปัญหาของชุมชนได้

จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น ช่วยให้เกิดการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยปรับปรุงการกระจายสินค้า การกระจายบริการ ตลอดจนการกระจายรายได้ให้ดีขึ้น อีกทั้งยังแสดงถึงการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

3. เอกสารที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3.1 ความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549 : 245) ได้อธิบายความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวครั้งนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุงและเสริมแต่งแหล่งท่องเที่ยวจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ที่ดีขึ้นเหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและ

สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย โดยใช้แหล่งท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยาวนานที่สุด แต่ต้องให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

เสาวภา มีถาวรกุล (2549 : 212) ได้อธิบายความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การปรับปรุง แก้ไขทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางธรรมชาติที่สามารถดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือน และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะดำเนินการเพียงด้านเดียวไม่ได้ จะต้องมีการอนุรักษ์ควบคู่กันไปด้วย มิฉะนั้นจะเป็นการทำลายความสมดุลของธรรมชาติ และจะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กระทบกระเทือนต่อชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชน

จากความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเปลี่ยนแปลงแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมีระบบ จากระดับหนึ่งไปสู่ระดับหนึ่งอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนานั้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายในการเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมเยือนในแหล่งท่องเที่ยว โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องเป็นไปอย่างถูกวิธี และคำนึงถึงการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวควบคู่กันไปด้วย

3.2 ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

นักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติไว้ซึ่งพอประมวลได้ดังนี้

นิคม จารุมณี (2536 : 58) ได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติไว้ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด

วรรณมา วงษ์วานิช (2546: 65) ได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติไว้ สรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีลักษณะเด่นสวยงาม แปลกและมีคุณค่าในการที่จะเข้าไปท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือศึกษาหาความรู้ เช่น ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก เกาะ ถ้ำ ชายทะเล เป็นต้น

ยุพดี เสตพรรณ (2543 : 254) ได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง ป่าเขาถ้ำน้ำพุร้อนมีสัตว์ป่านานาชนิด มีพรรณไม้หลากหลาย มีภูเขาไฟป็นป่า มีน้ำตกชุ่มชื้น รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวบริเวณหาดทราย ชายทะเล แหล่งปะการัง เกาะ แก่งทั้งหลาย เป็นต้น

จากความหมายของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติสามารถสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ทะเล หาดทราย ฯลฯ ที่เปิดให้สาธารณชนเข้าไปใช้สถานที่ในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

3.3 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงประเภทของแหล่งท่องเที่ยวพอประมวลได้ดังต่อไปนี้
 นิคม จารุมณี (2536 : 58-61) ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติไว้ สรุปได้ว่า แหล่ง
 ท่องเที่ยวทางธรรมชาติแบ่งย่อยออกเป็น

1. ภูมิอากาศ เช่น แสงแดดและฟองคลื่น สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ชายหาดที่อุดม
 สมบูรณ์ด้วยแสงแดดมักเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว เช่น ชายหาดภูเก็ต ชายหาดในฮาวาย เป็นต้น
2. ทิวทัศน์ที่สวยงาม แหล่งท่องเที่ยวที่มีทิวทัศน์ทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น บริเวณภูเขาสูง
 เช่น เทือกเขาแอลป์ หรือเทือกเขาร็อกกีในอเมริกา เป็นต้น
3. สัตว์ป่า เป็นส่วนหนึ่งของความงดงามทางธรรมชาติที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก เช่น
 แหล่งอนุรักษ์สัตว์ป่าหรือวนอุทยานแห่งชาติแบบป่าเปิดในแอฟริกา หรือชมชีวิตสัตว์ป่านานาชนิด
 ในบริเวณลุ่มน้ำอเมซอนในบราซิล เป็นต้น

วรรณ วลัยวานิช (2546 : 61) ได้กล่าวถึงประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สรุป
 ได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด แบ่ง
 ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ทิวทัศน์ ทิวทัศน์ต่าง ๆ ทางธรรมชาติที่สวยงามและแปลกประหลาดเป็นสิ่งดึงดูดให้
 นักท่องเที่ยวเข้าไปชม เช่น แกรนแคนยอน น้ำตกไนแอการในสหรัฐอเมริกา ภูเขาวิซซูเวียสใน
 อิตาลี เป็นต้น
 2. สัตว์ป่า คือแหล่งอนุรักษ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ สวนสัตว์เปิด
 3. สภาพภูมิอากาศ เช่น แสงแดด สายลม อากาศอบอุ่น เป็นต้น
 4. ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น พระอาทิตย์เที่ยงคืน หรือการเกิดสุริยุปราคา เป็นต้น
- ยุพดี เสด็จพรณ (2543 : 288) ได้แบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติไว้สรุปได้
 ดังนี้

1. ภูเขา น้ำตก ลำธาร
2. ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ
3. เกาะ แก่ง
4. น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน
5. เขตสงวนพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์เปิด
6. อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกชาติ
7. เขื่อน อ่างเก็บน้ำ
8. แหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง)

9. ปะการัง และธรรมชาติใต้ทะเล

จากประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติสามารถสรุปได้ว่า ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีหลากหลาย เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ทะเล ชายหาด เกาะ แก่ง รวมไปถึงอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ เขตห้ามล่าสัตว์ เป็นต้น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่าง ๆ เหล่านี้ กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมได้มากที่สุด

3.4 แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2539 : 8) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เฉพาะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาว

2. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันแก้ไขหรือป้องกันปัญหาทางการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

3. สนับสนุนการพัฒนาปัจจัยการให้บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะระบบการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้วยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งภายในและระหว่างประเทศ

4. ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในด้านการพัฒนาและส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาระบบเครือข่ายการคมนาคมขนส่ง และถึงอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการบริการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อให้พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้

5. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในชาติให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี มีความรักความหวงแหนและช่วยทำนุบำรุงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีการโอบอ้อมอารีให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำใจไมตรีอันดีงามสืบไป

6. ส่งเสริมการผลิตบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ เพื่อรองรับนโยบายการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ ตลอดจนสนับสนุนให้บุคลากรชาวไทยมีงานทำในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

7. กำกับดูแลให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 รวมทั้งผลักดันให้มีการ

กวดขันให้มาตรฐานต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างจริงจังต่อเนื่องตลอดไป

8. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนใหญ่ของประเทศสืบไป

9. ส่งเสริมเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น พักอยู่นานวัน ใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นและเดินทางกระจายไปทั่วภูมิภาค โดยคำนึงถึงขีดความสามารถหรือข้อจำกัดในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

10. สร้างค่านิยมให้ชาวไทยเพิ่มการเดินทางท่องเที่ยวและใช้จ่ายใช้สอยภายในประเทศกระจายไปทั่วภูมิภาคตลอดปี เพื่อเพิ่มดุลการท่องเที่ยวให้มีมากขึ้น และเป็นการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น อันจะเป็นผลดีต่อพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศต่อไป

11. พิจารณาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมในลักษณะของการลงทุนร่วมทุน หรือให้การส่งเสริมสนับสนุนการลงทุนเพื่อประโยชน์โดยส่วนรวมของชาติและองค์กร

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สาขาวิจัยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร (2542 : 4) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ แนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจำแนกได้ 3 ประการ ดังนี้

1. การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว เป็นการรักษาและประชาสัมพันธ์ให้จุดเด่นและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวคงอยู่และเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมากขึ้น

2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมความเด่นและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น

3. การสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เป็นกระบวนการพัฒนาที่พิจารณาถึงความเป็นไปได้และศักยภาพด้านอื่น ๆ มากำหนดให้เกิดการพัฒนาขึ้น

เสกสรร ขวณิชย์ (2535 : 8-9) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้

1. ให้การศึกษาและสนับสนุนการอนุรักษ์สถานที่ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้คงสภาพความสวยงามอยู่ตลอดไป

2. ควรดำเนินการพัฒนาทำนุบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อความสวยงามทรงคุณค่า สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

3. ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยอาศัยความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความร่วมมือของภาคเอกชน

4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

5. ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมโดยเฉพาะทางรถยนต์ให้ได้มาตรฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกสบาย
6. ปรับปรุงและอำนวยความสะดวกในการบริการเกี่ยวกับคมนาคมขนส่ง เช่น การจัดการระบบการจราจร เครื่องหมายสัญญาณจราจร เป็นต้น
7. ปรับปรุงสนามบินและสนับสนุนจัดบริการสายการบินระหว่างจังหวัดใกล้เคียงและระหว่างกรุงเทพฯ
8. ปรับปรุงและสนับสนุนเส้นทางคมนาคมทางทะเลให้มีความสะดวกและปลอดภัย
9. ปรับปรุงและเพิ่มขีดความสามารถในการบริการด้านการสื่อสารโทรคมนาคมรูปแบบต่าง ๆ อย่างเพียงพอและทั่วถึง เช่น โทรศัพท์ โทรเลข เป็นต้น
10. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
11. ส่งเสริมการลงทุนด้านกิจการโรงแรมที่พักให้ได้มาตรฐาน ตลอดจนสถานบริการธุรกิจบันเทิงต่าง ๆ
12. ยกกระดับมาตรฐานร้านค้า ร้านอาหารในชุมชนเมือง และแหล่งท่องเที่ยวทั้งคุณภาพและราคาต้องยุติธรรม โดยส่งเสริมให้มีการลงทุนของภาคเอกชน
13. เพิ่มประสิทธิภาพและกำหนดมาตรการป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
14. การพัฒนากิจกรรมและการประชาสัมพันธ์
15. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมประกอบการท่องเที่ยว เช่น การจัดกีฬาทางน้ำ กิจกรรมค่ายพักแรมแก่นักท่องเที่ยว นิสิต นักศึกษา เป็นต้น
16. ส่งเสริมอุตสาหกรรมหัตถกรรมในครัวเรือน เพื่อผลิตเป็นของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมืองต่าง ๆ
17. พื้นฟู ปรับปรุง ส่งเสริมการจัดเทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น เพื่อสะท้อนให้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว
18. จัดตั้งศูนย์กลางการเผยแพร่ข่าวสารการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ และเดินทางไปท่องเที่ยว

จากแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติสามารถสรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาว และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันแก้ไขหรือป้องกันปัญหาทางการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมใน

การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

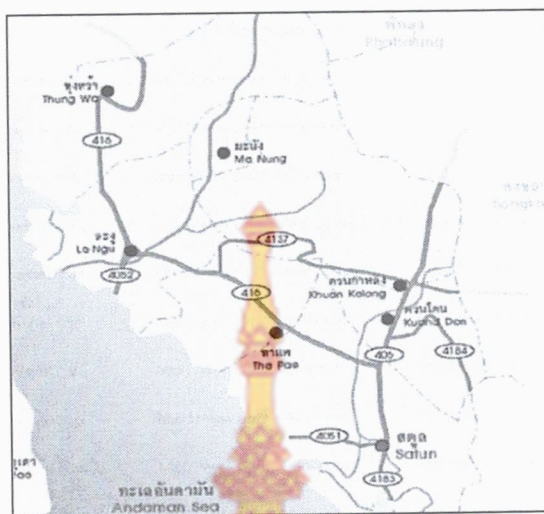
4. เอกสารที่เกี่ยวกับอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

4.1 ประวัติของอำเภอมะนัง

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสตูล (ข้อมูลออนไลน์) http://www.geocities.com/satun_culture/satun.html สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2552 ได้กล่าวถึงประวัติของอำเภอมะนังไว้ว่า ชื่ออำเภอมะนัง มาจากคำว่า “ม้ายัง” ม้าหรือรูปม้า ทั้งนี้เนื่องมาจากในท้องถิ่นของอำเภอ มีถ้ำอยู่ถ้ำหนึ่ง ชื่อถ้ำระฆังทอง ภายในถ้ำมีรูปปั้นม้าหินอยู่ 1 ตัว เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในหมู่บ้านเป็นสัญลักษณ์ในการเดินทางนัดหมาย ต่อมาเพี้ยนมาเป็น “มะนัง” อำเภอมะนังตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอทุ่งหว้า
- ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอกวนกาหลง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอกวนกาหลง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอละงู

ท้องที่อำเภอมะนังเดิมเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอกวนกาหลง ทางราชการได้แบ่งพื้นที่การปกครองออกมาตั้งเป็น กิ่งอำเภอมะนัง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2539 โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม ปีเดียวกัน และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็น อำเภอมะนัง ในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน ปีเดียวกัน

ภาพประกอบ 2 แผนที่อำเภอแม่ฮ่องสอน

ที่มา : ข้อมูลออนไลน์ <http://www.panteethai.com/1024/default.asp> สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2553.

4.2 ข้อมูลทั่วไป

4.2.1 สภาพภูมิอากาศ แบบร้อนชื้น มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน และ ฤดูฝน

4.2.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ อาชีพหลัก ได้แก่ การทำสวนปาล์ม น้ำมัน การทำสวนยางพารา การทำสวนผลไม้ อาชีพเสริม ได้แก่ การทำไม้กวาดดอกหญ้า การทำไม้เสียบจากไม้ไผ่ การทำเครื่องจักรสาน

4.2.3 ประชากร ส่วนใหญ่เป็นคนที่อพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียงอย่าง พัทลุง สงขลา นครศรีธรรมราช ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานและเป็นคนพื้นถิ่นด้วย ประชากรส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ 60% มีวัดอยู่ 5 แห่ง สำนักสงฆ์ 3 แห่ง มีชาวมุสลิมอยู่ 40% มีมัสยิด 3 แห่ง สุเหร่า 1 แห่ง มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น รวม 14,053 คน จำนวนประชากรชายรวม 7,403 คน จำนวนประชากรหญิงรวม 6,653 คน ความหนาแน่นของประชากร 45 คนต่อตารางกิโลเมตร

4.2.4 การคมนาคมทางบก รถยนต์ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4004

4.2.5 ด้านทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ แหล่งต้นน้ำ ลำธาร และ สัตว์ป่า อีกทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

4.3 สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอแม่ฮ่องสอน

สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอแม่ฮ่องสอนมีอยู่ทั้งหมด 2 แห่ง ได้แก่ ถ้ำภูผาเพชร ถ้ำเจ็ดคต ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวทั้ง 2 แห่งนี้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

1) ถ้ำภูผาเพชร

บุญเสริม ฤทธภิมย์ (2548 : 13) ได้กล่าวถึงถ้ำภูผาเพชรไว้ว่า ถ้ำภูผาเพชร ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 9 บ้านควนดินดำ ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ 27 กิโลเมตร ไปตามถนนที่ลาดยางตลอดสายจนถึงบริเวณถ้ำ ถ้ำตั้งอยู่บนเทือกเขาหินปูนในเขตของทิวเขานครศรีธรรมราช ซึ่งนิยมเรียกกันว่า “เขาบรรทัด” ปากถ้ำหันไปทางทิศตะวันออก ทางขึ้นไม่ค่อยลาดชันนัก ความสูงจากพื้นราบถึงปากถ้ำประมาณ 50 เมตร ใช้เวลาในการเดินทางจากพื้นราบถึงจุดเข้าถ้ำราว 30 นาที ชื่อเดิมของถ้ำภูผาเพชร คือ “ถ้ำลอด ถ้ำยาว หรือถ้ำเพชร” เนื่องจากถ้ำมีความยาวลักษณะคดเคี้ยวแบ่งเป็นหลายตอน ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยเมื่อกระทบกับแสงไฟผนังถ้ำมีประกายแวววาวเหมือนเพชร จึงเป็นที่มาของชื่อถ้ำเพชรก่อน ภายหลังชื่อเต็มอย่างเป็นทางการว่า ถ้ำภูผาเพชร ตามประวัติมีว่าเมื่อปีพ.ศ. 2517 ครอบครัวของนายช่วงและนางแดง รักทองจันทร์ ได้ย้ายเข้ามาอาศัยบริเวณถ้ำยาวเป็นครอบครัวแรก ถ่วงมาปีพ.ศ. 2535 มีพระครูคงคุปหนึ่งมาตั้งสำนักบริเวณถ้ำยาว อยู่ได้หนึ่งปีก็จากไปก่อนจากไปท่านได้บอกชาวบ้านว่าได้เห็นทางเข้าไปในถ้ำยาว มีถ้ำน้อยใหญ่อีกหลายถ้ำ บางครั้งมีพื้นที่กว้างขวางสวยงาม กระทั่งปีพ.ศ. 2540 นายศักดิ์ บุญคง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนาได้ทำการสำรวจร่วมกับทางราชการและราษฎรถ้ำภูผาเพชรจึงได้เปิดโคมหน้าให้คนทั่วไปได้รู้จักกันทุกวันนี้

ปี พ.ศ. 2541 นักโบราณคดีของสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 10 จังหวัดสงขลา ได้สำรวจบริเวณถ้ำภูผาเพชร โดยความร่วมมือของสภาตำบลปาล์มพัฒนาพบร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดี ประกอบด้วยกระดูกมนุษย์ยุคโบราณ พบเศษภาชนะดินเผาหลายชิ้น ทาบร่องรอยส่วนก้นภาชนะดินเผาถูกหินปูนและเปลือกหอยยึดเกาะอยู่ นักโบราณคดีสันนิษฐานว่า บริเวณถ้ำภูผาเพชรเคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ประมาณ 3,000 ปีแล้ว ถ้ำภูผาเพชรมีเนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ หรือ 20,000 ตารางวา แบ่งเป็นห้องเล็กน้อยประมาณ 20 ห้อง ชื่อเรียกต่างกันไป เช่น ห้องปะการัง มีหินงอกหินย้อยคล้ายปะการังในทะเล ห้องเห็ด เต็มไปด้วยรูปดอกเห็ดขนาดต่าง ๆ ห้องม่านเพชร ลักษณะคล้ายผ้าม่านแขวนเป็นหีบซ้อนกัน ห้องพญานาคเห็นหินงอกต่อตัวกันคล้ายงูใหญ่หรือพญานาค ส่วนห้องสระมรกตจะมีสีเขียว ส่องแสงระยิบระยับคล้ายสีของมรกต ล้วนเป็นการรังสรรค์ของธรรมชาติโดยแท้ ถ้ำภูผาเพชรจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวบนบกแห่งใหม่ของจังหวัดสตูล การไปมาก็สะดวก มีถนนลาดยางถึงบริเวณปากถ้ำ สภาตำบลปาล์มพัฒนาดำเนินการเร่งรัดปรับปรุงสถานที่แห่งนี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชิดหน้าชูตาของจังหวัดสตูลขณะนี้

2) ถ้ำเจ็ดคต

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสตูล (ข้อมูลออนไลน์) http://www.geocities.com/satun_culture/satun.html สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2552 ได้อธิบายถึงสภาพทั่วไปของถ้ำเจ็ดคตไว้ว่า ถ้ำเจ็ดคตหรือ “ถ้ำสัตคูหา” ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลปาล์มพัฒนา ห่างจากหน่วยพิทักษ์ป่าวังสายทอง 3 กิโลเมตร คำว่า “เจ็ดคต” คือลักษณะของถ้ำที่ตั้งชื่อตามความคดเคี้ยวของถ้ำ ถ้ำเจ็ดคตมีความกว้าง 70-80 เมตร ยาวประมาณ 600 เมตร แบ่งออกเป็น 7 ช่วงหรือคูหา บางช่วงมีความสูงของเพดานถ้ำ 100-200 เมตร มีถ้ำลอดไหลผ่านในถ้ำ คือ คลองมะนัง ดินน้ำเกิดจากถ้ำโตน อยู่ทางเหนือของถ้ำป่าพน อำเภอมะนัง คลองมะนังไหลออกปากถ้ำไปบรรจบกับคลองละงู ซึ่งมีดินน้ำเกิดจากภูเขาในจังหวัดตรัง ภายในถ้ำซึ่งแบ่งเป็น 7 ช่วง มีบรรยากาศแตกต่างกัน ถ้ำลอดไหลไปตามความคดเคี้ยวของตัวถ้ำ สายน้ำจึงมีความตื้นลึกไม่เท่ากัน ในช่วงหน้าแล้ง น้ำลึกแค่ท่วมข้อเท้า เดินลุยไปได้สบาย บางตอนอาจลึกเกิน 5 เมตร ช่วงหน้าฝนน้ำหลากจะเดินทางเข้าไปได้ค่อนข้างยาก นักท่องเที่ยวต้องเดินลัดเลาะไปตามริมผนังถ้ำเดินลุยน้ำ บางตอนเป็นหาดทรายผสมกรวดบ้าง บางคูหาที่มีพื้นที่เป็นโคลนเลน ต้องระมัดระวังในการเดินเป็นพิเศษควรมีไฟฉายติดตัวไปด้วย บรรยากาศในถ้ำเงียบสงบ แตรกด้วยเสียงน้ำไหลสลับกับเสียงลุยน้ำและเสียงสนทนาจากผู้มาเยือนเป็นระยะ ๆ สิ่งที่เรียกเสียงอูทานด้วยความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวทั่วหน้าก็คือ ดวงดาววาววับลือแสงไฟที่ส่องไปกระทบของกลุ่มค้างคาวที่เกาะตัวอยู่บนเพดานถ้ำดูราวกับกลุ่มดาวเคราะห์บนฟากฟ้าอันไกลโพ้น มีหินงอกหินย้อยอยู่ทั่วไป ก่อเกิดจินตนาการที่กว้างไกลแก่ผู้พบเห็นเมื่อเดินทางถึงคดสุดท้ายหรือคดที่เจ็ด มีลำแสงส่องจากปากถ้ำเหมือนแสงแห่งชัยชนะมอบให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางถึงคูหาสุดท้ายใช้เวลาในการลัดเลาะไปตามผนังถ้ำลุยน้ำ ชมธรรมชาติประมาณ 30 นาที

ถ้ำเจ็ดคตมีลักษณะพิเศษ แตกต่างจากถ้ำอื่นๆ มีถ้ำลอดลอดถ้ำ คดเคี้ยวไปตามลักษณะธรรมชาติของตัวถ้ำมีถึง 7 คูหา เป็นที่มาของชื่อถ้ำแห่งนี้ มีผู้ตั้งชื่อใหม่ว่า “ถ้ำสัตคูหา” พร้อมทั้งชื่อของแต่ละคูหา ดังนี้

คูหาที่ 1 เรียกว่า “บัวคว่ำ” มีหินงอกหินย้อยลักษณะคล้ายดอกบัวอยู่ในลักษณะคว่ำเป็นสีทองมีลวดลายสวยงาม หรือที่ชาวบ้านเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “สาวยิ้ม” เพราะบริเวณนี้มีผนังถ้ำสีเขียวมรกต และคล้ายลักษณะปากยิ้ม

คูหาที่ 2 เรียกว่า “สิงโต” มีหินงอกหินย้อยลักษณะคล้ายรูปหัวสิงโตตามตำนานของชาวจีน และมีประกายสวยงาม มีหนึ่งเดียวในประเทศไทย หรือที่ชาวบ้านเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “กุหลาบหิน” มีหินงอกลักษณะคล้ายดอกกุหลาบหินถือเป็นจุดเด่นอีกจุดหนึ่งของคดที่ 2

คูกาที่ 3 เรียกว่า “ฝ้าม่าน” มีหินงอกหินย้อยลักษณะคล้ายฝ้าม่านย้อยลงมาจากผนังถ้ำมีสีเขียวและสีน้ำตาลอยู่ซ้อนกันเป็นริ้ว มีแสงประกายแวววาวดูแปลกตาและน่าค้นหา

คูกาที่ 4 เรียกว่า “บวบ” มีหินงอกหินย้อยลักษณะคล้ายบวบ เกิดจากน้ำหยดลงมาจากผนังถ้ำเกาะจับกันเป็นหินย้อยลงมาเป็นเหลี่ยมมีความสวยงามตระการตา หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “เจดีย์สามยอด” เพราะมีหินงอกหินย้อยลักษณะคล้ายเจดีย์สามยอดที่สวยงามอยู่บริเวณใกล้ ๆ กัน

คูกาที่ 5 เรียกว่า “ส่องนภา” มีลักษณะคือเหนือถ้ำเป็นช่องโหว่ ซึ่งในเวลา 11.45 น. แสงอาทิตย์ส่องลงมาเหมือนคันทันพระจันทร์เต็มดวงมากระทบกับผนังถ้ำเป็นสีเขียวมรกตสวยงาม

คูกาที่ 6 เรียกว่า “ประติมากรรมพระพุทธรูป” มีลักษณะคล้ายเศียรของพระพุทธรูปซึ่งเป็นพื้นที่ทับถมกันมานาน หากโดนแสงจะเป็นประกาย เป็นสิ่งที่แปลกมีหนึ่งเดียวในประเทศที่อยู่ในถ้ำหรือที่ชาวบ้านเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ฉัตรทอง” เพราะมีหินงอกหินย้อยที่มีลักษณะซ้อนกันเป็นชั้นเสมือนฉัตรที่สวยงาม ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้ ๆ กันกับ ประติมากรรมพระพุทธรูป

คูกาที่ 7 เรียกว่า “แผนที่ประเทศไทย” เมื่อส่องแก๊สผ่านมา 6 คดแล้ว คดที่ 7 จะคล้ายกับแผนที่ประเทศไทย

5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มนธญา แสงสิทธิ์ (2546 : บทคัดย่อ) งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ตามตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่น ประสบการณ์ในการร่วมกลุ่มทางสังคมในชุมชน เพื่อประมวลปัญหาและข้อเสนอแนะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล จำนวน 94 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 38 ข้อ และแบบสอบถามแบบปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้การทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูลโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง
2. ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล ประชาชนที่มีอายุต่างกันโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล ไม่แตกต่างกัน

4. ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล ไม่แตกต่างกัน

5. ประชาชนที่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่นต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

6. ประชาชนที่มีประสบการณ์การร่วมกลุ่มทางสังคมในชุมชนต่างกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ข้อเสนอแนะของประชาชนในการปรับปรุงการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล ได้แก่ ควรมีการจัดฝึกอบรม เพื่อเพิ่มศักยภาพความรู้ความเข้าใจ ให้กับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติทะเลบัน และประชาชนในชุมชน ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของชุมชนในการดำเนินงาน ตามโครงการการมีส่วนร่วม มีการประชาสัมพันธ์ตลอดจนมีการรายงานการติดตามผลและการประเมินผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับทราบอย่างทั่วถึง

กิตติยา คะนิงกิจก้อง (2549 : บทคัดย่อ) งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความพร้อมของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนป่ากรอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนตำบลป่ากรอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนตำบลป่ากรอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนตำบลป่ากรอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้นำชุมชนจำนวน 108 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้นำชุมชนตำบลป่ากรอ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ประธาน อบต. ป่ากรอ 1 คน เลขานุการอบต. 1 คน และสมาชิกอบต. 3 คน กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน โดยใช้ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 36-45 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 2,501 – 5,000 บาท ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่เกิน 45 ปี และมีตำแหน่งในชุมชนเป็นประธาน – กรรมการองค์การต่าง ๆ ระดับความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง และบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ระดับความพร้อมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67.6 มีการประเมินระดับความพร้อมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การติดต่อประสานงานกับชุมชนภายนอก และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ บทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีผลต่อความพร้อมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

พุทธชาติ ละอองมณี (2544 : บทคัดย่อ) งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา โดยจำแนกออกเป็นสภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวที่อยู่ในความดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และสภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานอื่น แล้วเสนอผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ และมีภาพประกอบบางตอน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวที่อยู่ในความดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปรากฏว่า ด้านที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และชุมชนเมือง ด้านสภาพจุดเด่นส่วนใหญ่มีภูมิทัศน์ธรรมชาติสวยงามอุดมไปด้วยพืชพรรณและสัตว์ป่า ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนใหญ่ การคมนาคมขนส่งสะดวก ที่พักรังมีไม่เพียงพอ ร้านอาหารมีอยู่บางพื้นที่ การนำเที่ยวและความปลอดภัยค่อนข้างดี สาธารณูปโภคพร้อม ส่วนแนวทางในการพัฒนานั้น ควรพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ธรรมชาติอนุรักษ์ป่าไม้ และสัตว์ป่า ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านที่พัก การบริการนำเที่ยว ความปลอดภัย เป็นต้น ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการศึกษาวิจัย ประชุมสัมมนา สนับสนุนงบประมาณและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

สภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวที่อยู่ในความ
ดูแลของหน่วยงานอื่น ปรากฏว่า ที่ตั้งใกล้แหล่งท่องเที่ยวอื่นและชุมชนเมือง ด้านสภาพจุดเด่นมี
ภูมิทัศน์ธรรมชาติที่สวยงาม ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ต้องดูแลเพิ่มขึ้น

บทที่ 3

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

การศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ออกเป็น 2 ประเด็น คือ สภาพทั่วไปและการจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1. สภาพทั่วไปและการจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่าอำเภอมะนังมีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งต้นน้ำ ลำธาร และสัตว์ป่า อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ยังคงมีความสมบูรณ์อยู่มาก โดยการศึกษาได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาออกเป็น 2 สถานที่คือ ถ้ำภูเขาเพชร และถ้ำเจ็ดคต

1.1 สภาพทั่วไป

1.1.1 ถ้ำภูเขาเพชร เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่อยู่ในหมู่ที่ 9 บ้านควนดินดำ ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ 27 กิโลเมตร ไปตามถนนที่ลาดยางตลอดสาย ตัวถ้ำตั้งอยู่บนเทือกเขาหินปูน ในเขตของทิวเขานครศรีธรรมราช ซึ่งนิยมเรียกกันว่า “เขาบรรทัด” ความสูงจากพื้นราบถึงปากถ้ำประมาณ 50 เมตร จัดเป็นถ้ำในยุคเพอร์เมียนที่มีลักษณะสัณฐานหินปูนขนาดใหญ่ อายุประมาณ 250 ล้านปี (องค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา, 2549) ถ้ำภูเขาเพชรถูกค้นพบในปี พ.ศ. 2534 โดยพระครูคงกฤษหนึ่งนามว่า หลวงแพลง ซึ่งท่านได้เดินธุดงค์ลัดเลาะตามถ้ำจนมาพบถ้ำแห่งนี้ และใช้พื้นที่บริเวณนี้ปฏิบัติธรรมโดยชาวบ้านในพื้นที่ได้ช่วยกันขุดช่องทางและสร้างที่อาศัยภายในถ้ำ จนปี พ.ศ. 2535 ชาวบ้านมีจิตศรัทธาได้บริจาคที่ดินบริเวณหน้าถ้ำให้เป็นสำนักสงฆ์เพื่อการปฏิบัติธรรมและจำวัด ชาวบ้านในพื้นที่ช่วยกันพัฒนาพื้นที่ สร้างกุฏิ จนในปี พ.ศ. 2536 กุฏิหลังแรกเกิดขึ้น หลวงแพลงจำวัดอยู่ 2 พรรษาที่เดินทางธุดงค์จากไปยังพื้นที่อื่น และสำนักสงฆ์แห่งนี้ก็มีพระรูปอื่นมาจำวัดเรื่อยมา ต่อมาชาวบ้านในพื้นที่ร่วมกันสำรวจภายในถ้ำ พบว่าถ้ำมีความสวยงามของหินงอกหินย้อย ยิ่งเมื่อต้องแสงตะเกียงก็ส่องประกายระยิบระยับดูเพชร และด้วยความโอโง่งของถ้ำนายเลื่อน สูดเป็น จึงตั้งชื่อถ้ำแห่งนี้ว่า “ถ้ำภูเขาเพชร” และในครั้งนั้นชาวบ้านได้พบกระดูกมนุษย์โบราณส่วนกะโหลกศีรษะในยุคก่อนประวัติศาสตร์ อายุประมาณ 3,000 ปี นอกจากนี้พบหลักฐานอื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วย เศษภาชนะดินเผาเคลือบลายเชือกทาบและกระดูกสัตว์ เปลือกหอยบรรจุในภาชนะดินเผาสันนิษฐานว่ามนุษย์ในสมัยก่อนน่าจะใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งปัจจุบันเก็บ

รักษาไว้เพื่อจัดการบริหารส่วนตำบลป่าล้มพัฒนา หลังจากการสำรวจในครั้งนั้นมีการสำรวจตามมาอีกหลายครั้ง จนในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2541 สำนักโบราณคดีพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 10 สงขลา ร่วมกับหน่วยงานราชการและประชาชนในพื้นที่เข้าไปสำรวจอย่างจริงจังและจัดทำประวัติถ้ำเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสตูล ต่อมาถ้ำภูเขาเพชรจึงเปิดตัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

1.1.2 ถ้ำเจ็ดคต

ถ้ำเจ็ดคต ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลป่าล้มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ห่างจากหน่วยพิทักษ์ป่าวังสายทอง 3 กิโลเมตร ลักษณะของถ้ำที่ตั้งชื่อตามความคดเคี้ยวของถ้ำ ถ้ำเจ็ดคตมีความกว้าง 70-80 เมตร ยาวประมาณ 600 เมตร แบ่งออกเป็น 7 ช่วงหรือคูหา บางช่วงมีความสูงของเพดานถ้ำ 100-200 เมตร มีลำคลองไหลผ่านในถ้ำ คือ คลองลำโลน โดยเส้นทางเชื่อมต่อกับตำบลน้ำผุด อำเภอละงู จังหวัดสตูล ซึ่งชาวบ้านใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาระหว่างตำบลน้ำผุดกับตำบลป่าล้มพัฒนา เนื่องจากเป็นเส้นทางที่ใกล้กว่าการเดินทางทางบก ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 คณะองค์การบริหารส่วนตำบลป่าล้มพัฒนา นำโดยนายประเสริฐ ละมุลสุข และนายประสาทร เพอร์ธน์ เห็นว่าถ้ำแห่งนี้เหมาะแก่การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของตำบลป่าล้มพัฒนา จึงเกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหมู่บ้านเจ็ดคต ซึ่งได้รับงบประมาณจากจังหวัดสตูลจัดทำถนนแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2545 จากนั้นชาวบ้านร่วมกันพัฒนาพื้นที่จนกระทั่งปี พ.ศ. 2546 ถ้ำเจ็ดคตได้เปิดตัวการท่องเที่ยว โดยการนำเรือคายัคมาให้บริการล่องแก่งแก่นักท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการนักท่องเที่ยว ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ทางองค์การบริหารส่วนตำบลป่าล้มพัฒนาเข้ามาจัดการท่องเที่ยวบริเวณถ้ำ โดยการเริ่มซื้อเรือจำนวน 10 ลำ ให้ชาวบ้านที่สนใจสมัครฝึกพายเพื่อบริการนักท่องเที่ยวเรื่อยมา

1.2 การจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

พื้นที่ดังกล่าวต้องการการจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อนำมาซึ่งความสมดุลทางระบบนิเวศที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนต่อไป โดยการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็นคือ ความดึงดูดใจ (Attraction) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ความประทับใจ (Amenity) และองค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service) ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1.2.1 ความดึงดูดใจ (Attraction)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีลักษณะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว หรือมีลักษณะชวนตา ชวนใจ อันมีสาเหตุมาจากมีความงามตามธรรมชาติ และลักษณะของเหตุการณ์สำคัญ

เฉพาะกาล อำเภอมะนังเป็นอำเภอที่มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งต้นน้ำ ลำธาร และสัตว์ป่า จากการศึกษาใน 2 สถานที่ ปรากฏว่า

1) ถ้ำภูผาเพชร

ถ้ำภูผาเพชร เป็นถ้ำที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาหินปูนขนาดใหญ่ของเทือกเขานครศรีธรรมราช (เขาบรรทัด) มีเนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ หรือประมาณ 20,000 ตารางวา ภายในแบ่งเป็นห้องเล็ก ๆ ประมาณ 20 ห้อง ซึ่งได้แก่ ห้องเสาคว้านสุริยัน ห้องรูปช้าง ห้องเรือ ห้องหัวพญานาค ห้องม่านเพชร ห้องเพชร ห้องเห็ด ห้องสายธารน้ำเพชร ห้องโถง ห้องพระพุทธรูป ห้องอ่างน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ห้องเจ้าแม่กวนอิม ห้องลานเพลิน ห้องสระมรกต ห้องพญานาคพัน ห้องอ่างศิลาใหญ่ ห้องนาครปรก ห้องหอยข้าวสาร ห้องโคมศิลาเพชร และห้องปะการัง ซึ่งมีหินงอกหินย้อยเกิดจากหินปูนภายในถ้ำทำปฏิกิริยากับน้ำที่อยู่บริเวณเพดานถ้ำ และเมื่อกระทบกับแสงไฟ ผนังถ้ำจะเกิดประกายแวววาวเหมือนเพชร ซึ่งน่าจะเป็นที่มาของชื่อถ้ำภูผาเพชร อีกทั้งบริเวณดังกล่าวมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์เหมาะแก่การจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลป่าล้มพัฒนา มีหน้าที่รับผิดชอบงานควบคุมและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยจัดให้มีเจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นคณะกรรมการ สำหรับการจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร เนื่องจากเป็นถ้ำที่ใหญ่และกว้าง ภายในถ้ำมีอากาศถ่ายเทอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าบริเวณทางเข้าถ้ำจะเป็นช่องเล็ก ๆ แต่ถ้ำมีลักษณะพิเศษ คือแทบจะตลอดเวลาจะมีลมพัดออกมาจากภายในถ้ำ และบรรยากาศโดยรวมภายในถ้ำจะรู้สึกเย็นสบาย ทั้งนี้เนื่องจากมีอากาศถ่ายเทอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งภายในถ้ำมีค้างคาวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเกาะอยู่บริเวณเพดานถ้ำ และบริเวณพื้นดินของถ้ำจะเต็มไปด้วยมูลค้างคาวจำนวนมาก ทำให้พื้นดินบางห้องภายในถ้ำ มีความสูงชันเรื่อย ๆ ซึ่งเกิดจากการทับถมของมูลค้างคาว อีกทั้งการเข้าชมหินงอกหินย้อยภายในถ้ำภูผาเพชรสามารถเข้าออกได้เพียงเส้นทางเดียว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ชมทัศนียภาพที่สวยงามของหินงอกหินย้อยภายในถ้ำและศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของถ้ำผ่านการสื่อความหมายของมรดกเทศก์ท้องถิ่น โดยห้องต่าง ๆ มีลักษณะเด่นดังนี้

- 1) ห้องเสาคว้านสุริยัน ลักษณะเด่นคือ เสาขนาดใหญ่คว้านระหว่างเพดานถ้ำลงมาถึงพื้น
- 2) ห้องรูปช้าง ลักษณะเด่นคือ มีหินย้อยลักษณะคล้ายช้างตัวเล็กยืนอยู่
- 3) ห้องเรือ ลักษณะเด่นคือ มีหินขนาดใหญ่คล้ายรูปเรือ
- 4) ห้องหัวพญานาค ลักษณะเด่นคือ มีหินย้อยเป็นรูปหัวพญานาคออกมาจากเพดานถ้ำ
- 5) ห้องม่านเพชร ลักษณะเด่นคือ หินงอกหินย้อยคล้ายผ้าม่าน และลักษณะของหินมีความแห้งจึงทำให้เกิดเป็นประกายเพชร ซึ่งเชื่อกันว่าสมัยก่อนเคยมีพระธุดงค์มานั่งปฏิบัติธรรมที่ห้องนี้นาน ถึง 3 เดือน
- 6) ห้องเพชร ลักษณะเด่นคือ มีหินงอกหินย้อยคล้ายกับหัวแหวนเพชรเม็ดโตที่มีประกายเพชรส่องแสงแวววาวระยิบระยับ
- 7) ห้องเห็ด ลักษณะเด่นคือ มีหินสี

น้ำตาลคล้ายรูปเห็ดหลินจือ ซึ่งจะเรียงรายเต็มทั่วทั้งห้อง 8) ห้องสายธารน้ำเพชร ลักษณะเด่นคือ มีลักษณะคล้ายสายน้ำสีน้ำตาลมีแสงระยิบระยับคล้ายกับสายน้ำ 9) ห้องโถงขนาดใหญ่ ลักษณะเด่นคือ เป็นลานพื้นดินกว้างที่เกิดจากการทับถมของมูลค้างคาว 10) ห้องพระพุทธรูป ลักษณะเด่นคือ มีหินคล้ายรูปพระพุทธรูปในลักษณะทำนั่งห้อยลงมาจากเพดานถ้ำ 11) ห้องอ่างน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ลักษณะเด่นคือ มีหินคล้ายอ่างน้ำเล็กๆ รองรับหยดน้ำที่ตกลงมาจากเพดานถ้ำ ซึ่งบริเวณนี้หากปรบมือดัง ๆ น้ำหยดจะตกลงมาเพิ่มมากขึ้น 12) ห้องนาคปรก ลักษณะเด่นคือ มีหินคล้ายพระพุทธรูปปางนาคปรก 13) ห้องลานเพลิน ลักษณะเด่นคือ มีแท่นหินลดหลั่นคล้ายกับเวทีคอนเสิร์ต 14) ห้องสระมรกต ลักษณะเด่นคือ บนเพดานถ้ำจะมีช่องที่แสงสว่างจากภายนอกสามารถเข้ามา และเมื่อกระทบกับหินงอกจึงทำให้เกิดการสะท้อนเป็นสีเขียวมรกต 15) ห้องพญานาคพัน ลักษณะเด่นคือ คล้ายตัวพญานาคพันรอบห้อง 16) ห้องอ่างศิลาใหญ่ ลักษณะเด่นคือ มีลักษณะคล้ายอ่างน้ำขนาดใหญ่ 17) ห้องเจ้าแม่กวนอิม ลักษณะเด่นคือ รูปเจ้าแม่กวนอิมยืนอยู่ด้านบนเพดานถ้ำ 18) ห้องหอยข้าวสาร ลักษณะเด่นคือ มีสิ่งมีชีวิตคือหอยชนิดหนึ่งเรียกว่า หอยข้าวสาร (ลักษณะคล้ายเมล็ดข้าวสาร) 19) ห้องโคมศิลาเพชร ลักษณะเด่นคือ หินรูปร่างคล้ายโคมมีประกายเพชรระยิบระยับ และ 20) ห้องปะการัง ลักษณะเด่นคือ หินคล้ายปะการัง

2) ถ้ำเจ็ดคต

เจ็ดคต มีลักษณะเป็นถ้ำที่มีสายน้ำไหลผ่าน ซึ่งสายน้ำมีความคดเคี้ยวประกอบกับมีหินงอกหินย้อยที่สวยงามแปลกตา ถ้ำเจ็ดคตเป็นถ้ำที่มีลักษณะคดเคี้ยวมีความยาวประมาณ 600 เมตร กว้าง 70 – 80 เมตร และเป็นถ้ำที่มีลำคลองไหลผ่านเข้าไปในถ้ำ ชาวบ้านจึงเรียกว่า ถ้ำน้ำ สายน้ำที่ไหลผ่านเข้าไปในถ้ำคือ สายน้ำจากลำคลองมะนัง ซึ่งไหลออกทางปากถ้ำไปบรรจบกับคลองละงู ปัจจุบันถ้ำเจ็ดคตอยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าดงพัฒนา เช่นเดียวกับถ้ำภูผาเพชร โดยถ้ำเจ็ดคตเป็นถ้ำที่มีลำธารไหลผ่านภายในถ้ำ และมีความคดเคี้ยวสามารถแบ่งออกเป็น 7 คตหรือ 7 คูหา ซึ่งเป็นที่มาของชื่อถ้ำเจ็ดคต อีกทั้งลำธารที่ไหลผ่านตัวถ้ำมีความตื้นลึกไม่เท่ากัน ทั้งนี้หากในฤดูร้อน ระดับน้ำจะน้อยสามารถลงเดินลุยน้ำได้ แต่บางช่วงระดับน้ำลึกประมาณ 5 เมตร โดยทั่วไปลำธารจะมีความใสสะอาด สามารถมองเห็นดินทรายที่อยู่ใต้น้ำอย่างชัดเจน อีกทั้งธรรมชาติริมฝั่งคลองสมบูรณ์มากมีสัตว์หลากหลายชนิด เช่น นกชนิดต่าง ๆ ที่ไม่เคยเห็นมาก่อนที่สวยงามแปลกตาทำให้เกิดการเรียนรู้ระบบนิเวศน์ และทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กับการมาพักผ่อน

1.2.2 ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หากมีความสะดวกในการเที่ยวชม ดังนั้นแม่แหล่งท่องเที่ยวจะมีความสวยงาม แต่หากขาดความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางไปเที่ยวชม ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน สะพาน ที่จอดรถ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลป่าล้มพัฒนาได้มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประกอบด้วย เส้นทางคมนาคม ป้ายบอกทิศทางและป้ายสื่อความลานจอดรถ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงแบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น คือ เส้นทางคมนาคม และป้ายบอกทิศทางหรือป้ายสื่อความ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1) เส้นทางคมนาคม

เส้นทางคมนาคมไปยังถ้ำภูผาเพชรทางองค์การบริหารส่วนตำบลป่าล้มพัฒนาได้มีการสร้างถนนลาดยางตลอดเส้นทางจนถึงบริเวณทางเข้าถ้ำ โดยการเดินทางมายังถ้ำภูผาเพชร และถ้ำเจ็ดคต หากเดินทางมาจากอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43 ตรงไปประมาณ 20 กิโลเมตร ถึงสี่แยกภูเขาเขียวซ้ายเพื่อเข้าสู่จังหวัดสตูล ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 406 จากนั้นถึงสามแยกควนกาหลงเลี้ยวขวาตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4137 ผ่านที่ทำการอำเภอควนกาหลง ต่อไปอีก 15 กิโลเมตร บริเวณสามแยกฝั่ง 1 ตำบล อุโคเจริญ เลี้ยวขวาเข้าสู่อำเภอมะนังตามเส้นทางหลวงชนบทหมายเลข 4010 บริเวณสี่แยกบ้านผิงป่าล้ม 1 เลี้ยวซ้าย 1 กิโลเมตรตามเส้นทางหลวงชนบทหมายเลข 5025 เลี้ยวขวาเข้าถนนผิงป่าล้ม 1 บ้านป่าพน ประมาณ 5 กิโลเมตรจะถึงบริเวณถ้ำเจ็ดคต หากเดินทางต่อไปจนถึงโรงเรียนบ้านป่าพน จากนั้นเลี้ยวขวาตามทางหลวงชนบทหมายเลข 6014 อีก 8 กิโลเมตร จะถึงถ้ำภูผาเพชร ซึ่งรถยนต์สามารถเข้าถึงบริเวณถ้ำได้โดยสะดวก อีกทั้งที่วัดศรัทธาบริเวณข้างถนนมีต้นไม้ร่มรื่นมองแล้วสบายตา ถนนสะอาดไม่มีสิ่งกีดขวางการสัญจร สำหรับเส้นทางเดินขึ้นถ้ำภูผาเพชร ทางองค์การบริหารส่วนตำบลป่าล้มพัฒนาได้สร้างทางเดินเท้าด้วยอิฐบล็อกลากลานจอดรถจนถึงบันไดขึ้นถ้ำ และมีการสร้างบันไดสูงประมาณ 300 กว่าขั้น เป็นเส้นทางเดินขึ้นสู่ปากถ้ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และเส้นทางในการเดินชมหินงอกหินย้อยตามห้องต่าง ๆ ภายในบริเวณถ้ำ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลฯ ได้จัดสร้างสะพานไม้เป็นทางเดินเท้าที่มีราวเกาะตลอดเส้นทาง

2) ป้ายบอกทิศทางหรือป้ายสื่อความ

การเข้าถึงถ้ำภูผาเพชรและถ้ำเจ็ดคต สามารถเดินทางมาได้สะดวก เนื่องจากมีป้ายบอกเส้นทางเป็นระยะ ๆ เพื่อความสะดวก และง่ายต่อการเดินทางเข้าไปยังแหล่ง

ท่องเที่ยว นอกจากนี้ภายในบริเวณถ้ำภูผาเพชรทางองค์การบริหารส่วนตำบลป่าล้มพัฒนา ได้จัดสร้างป้ายสื่อความระบุนรายละเอียดที่สำคัญ ๆ ภายในบริเวณถ้ำ เช่น ชื่อหินงอกหินย้อยที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามห้องต่าง ๆ ภายในถ้ำ ทั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจและเกิดจินตนาการตามชื่อที่บอกไว้ของแต่ละห้อง

1.2.3 ความประทับใจ (Amenity)

ถ้ำภูผาเพชร เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นถ้ำหินปูนขนาดใหญ่ มีอายุประมาณ 250 ล้านปี ในอดีตมีร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว โดยค้นพบกระดูกโบราณส่วนกะโหลกศีรษะ และเศษภาชนะดินเผาเคลือบลายเชือกทาบและกระดูกสัตว์เปลือกหอยบรรจุในภาชนะดินเผา ซึ่งสันนิษฐานว่าสมัยก่อนน่าจะใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา นอกจากนี้ตัวถ้ำเองมีความโดดเด่นที่แตกต่างกันไปตามสภาพที่ปรากฏ เช่น ห้องม่านเพชร ห้องปะการัง เป็นต้น ซึ่งประกอบด้วยหินงอกหินย้อยที่สวยงามตามธรรมชาติ โดยกิจกรรมท่องเที่ยวในส่วนนี้เน้นการชมทัศนียภาพความสวยงามของหินงอกหินย้อยภายในถ้ำและศึกษาประวัติความเป็นมาเป็นส่วนใหญ่ สำหรับถ้ำเจ็ดคต จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ที่มีลักษณะเด่น คือเป็นถ้ำที่มีลำธารไหลผ่านเป็นเส้นทางคดเคี้ยวจำนวน 7 คต โดยกิจกรรมท่องเที่ยวบริเวณดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ผจญภัยตื่นเต้นท้าทาย ด้วยการพายเรือล่องแก่งลอดถ้ำ นักท่องเที่ยวสามารถชมทัศนียภาพความสวยงามของพื้นที่โดยเลือกนั่งเรือ 2 ประเภท คือ เรือยาง และเรือคายัค ซึ่งเลือกที่จะพายเองหรือใช้บริการจากเจ้าหน้าที่ควบคุมเรือได้ โดยระหว่างการทำกิจกรรมจะมีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูล อธิบายการปฏิบัติตัว การใส่อุปกรณ์ช่วยชีวิต วิธีการแก้ปัญหา รวมถึงข้อแนะนำต่าง ๆ คอยดูแล

1.2.4 องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service)

องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service) เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้น ได้แก่

1) การบริการด้านการตลาด

ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล มีการจัดการท่องเที่ยวจากหลายกลุ่มองค์กร ประกอบด้วย กลุ่มองค์กรภาคเอกชน และกลุ่มองค์กรภาคประชาชน ซึ่งกลุ่มองค์กรภาคเอกชนได้แก่ วังสายทองทัวร์ ป่านิงล่องแก่ง ป่าล้มตองทัวร์ นฤพลล่องแก่ง วังแวน รีสอร์ท ภูตันน้ำรีสอร์ท เป็นต้น ส่วนกลุ่มองค์กรภาคประชาชน ได้แก่ ชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอมะนัง ชมรมภูผาเพชรล่องแก่งและโฮมสเตย์และวิสาหกิจชุมชนตำบลน้ำผุดที่เน้นการให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ ซึ่งกลุ่มดังกล่าวได้ช่วยกันในเรื่องการให้บริการข้อมูลข่าวสารการ

ท่องเที่ยว และการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว โดยได้รับความร่วมมือกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนาซึ่งเข้ามารับผิดชอบโดยตรง

2) การประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ในพื้นที่ที่มีการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การจัดระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเห็นได้จากการที่มีคนท้องถิ่นมาทำหน้าที่ต่าง ๆ ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น เจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยทางเรือโดยได้ขึ้นทะเบียนกับองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา จำนวน 20 คน เพื่อช่วยดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวในการล่องแก่งถ้าเจ็ดคต โดยเริ่มจากการให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวก่อนการล่องแก่ง การให้สวมใส่อุปกรณ์ช่วยชีวิตก่อนลงเรือ การแนะนำและควบคุมเรือ ทั้งนี้จะเน้นเรื่องความปลอดภัยเป็นหลัก

2. การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 แห่งมีองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนาเป็นผู้ดูแล หน้าที่รับผิดชอบอยู่ในฝ่ายงานควบคุมและส่งเสริมการท่องเที่ยว สังกัดสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีเจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว 1 คน และมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่หมู่ที่ 9 เป็นคณะกรรมการการท่องเที่ยว โดยมีบทบาทในการบริหารจัดการ คือ จัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการกำหนดหรือออกระเบียบและข้อปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ รวมทั้งจัดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งในด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีกลุ่มจัดการท่องเที่ยวกลุ่มอื่น เช่น ชมรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอมะนัง ชมรมภูผาเพชรล่องแก่ง และโฮมสเตย์และวิสาหกิจชุมชนตำบลน้ำผุด รวมทั้งภาคเอกชน ซึ่งจะให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ในขณะร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว และจากข้อมูลด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า การท่องเที่ยวในพื้นที่จะมีการบริการการท่องเที่ยวโดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหลัก โดยอาจมีบางกลุ่มหรือบางองค์กรที่จัดบริการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และเชิงเกษตรเสริม แต่โดยทั่วไปกิจกรรมการท่องเที่ยวจะมีกิจกรรมหลัก 3 ด้าน ดังนี้ กิจกรรมการบริการนำเที่ยว, ที่พัก และอาหาร ซึ่งแม้ว่าการจัดการท่องเที่ยวในบริเวณถ้ำภูผาเพชรและถ้ำเจ็ดคตจะประกอบไปด้วยหลากหลายกลุ่ม แต่รายการนำเที่ยวส่วนใหญ่จะมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน โดยผู้วิจัยสามารถแยก

ออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ รายการนำเที่ยว 1 วัน และรายการนำเที่ยว 2 วัน 1 คืน โดยรายละเอียดของรายการนำเที่ยว มีดังนี้

2.1 รายการนำเที่ยว 1 วัน

รายการนำเที่ยว 1 วัน จะมีลักษณะของรายการนำเที่ยวที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม คือ การชมถ้ำภูผาเพชร และการล่องแก่ง นอกจากนี้อาจมีกิจกรรมอื่นๆ เสริม เช่น ชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รามคำแหง เล่นน้ำตกวังสายทอง ชมวิถีชีวิตชนเผ่าชาวกูย หรือชมผลไม้ในสวนตามฤดูกาล ซึ่งราคาค่าใช้จ่ายประมาณ 490 – 900 บาทต่อคน โดยมีรายการนำเที่ยวตัวอย่างดังนี้

รายการนำเที่ยว 1 วัน

ช่วงเช้า	เจอกันบริเวณจุดนัดหมาย จากนั้นเดินทางสู่ถ้ำภูผาเพชร (ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง)
	รับประทานอาหารกลางวัน
ช่วงบ่าย	ล่องแก่งถ้ำเจ้าคุด หากมีเวลานำท่านเล่นน้ำตกวังสายทอง หรือชมวิถีชีวิตชนเผ่าชาวกูย

หมายเหตุ : รวมอาหารกลางวัน 1 มื้อ

2.2 รายการนำเที่ยว 2 วัน 1 คืน

รายการนำเที่ยว 2 วัน 1 คืน มีลักษณะของรายการนำเที่ยวที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลักประมาณ 3 ถึง 5 กิจกรรม ซึ่งแตกต่างกันไปตามการจัดรายการนำเที่ยวของผู้ประกอบการ โดยมีกิจกรรมอื่นๆ เสริม เช่นเดียวกับรายการนำเที่ยว 1 วัน เช่น ชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รามคำแหง เล่นน้ำตกวังสายทอง ชมวิถีชีวิตชนเผ่าชาวกูย ชมผลไม้ในสวนตามฤดูกาล เที่ยวชมอ่างเก็บน้ำเขาโตนไคร หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น บ่อเจ้าคุด ชายแดนวังประจันต์ หรือสวนวายุภักดิ์ นอกจากนี้จะบริการที่พักในรูปแบบของรีสอร์ท หรือโฮมสเตย์ ตามแต่ตกลงกัน ซึ่งราคาค่าใช้จ่ายประมาณ 1,200 – 2,000 บาทต่อคน โดยสามารถสรุปรูปแบบการนำเที่ยวในลักษณะนี้ได้ 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1

รายการนำเที่ยว 2 วัน 1 คืน

วันแรก

ช่วงเช้า	เจอกันบริเวณจุดนัดหมาย จากนั้นเดินทางล่องแก่งถ้ำเจ้าคุด
	รับประทานอาหารกลางวัน
ช่วงบ่าย	สนุกสนานกับการเล่นน้ำบริเวณน้ำตกวังสายทอง หากมีเวลานำท่านชมวิถีชีวิตชนเผ่าชาวกูย หรือชมผลไม้ในสวนตามฤดูกาล จากนั้นเข้าสู่ที่พัก
	รับประทานอาหารเย็น พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สอง

ช่วงเช้า รับประทานอาหารเช้า จากนั้นนำชมถ้ำภูผาเพชร เพชร (ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง) หากมีเวลานำชมพิพิธภัณฑ์ร่ำกไม้ จากนั้นเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ : รวมอาหารทั้งหมด 3 มื้อ

รูปแบบที่ 2

รายการนำเที่ยว 2 วัน 1 คืน

วันแรก

ช่วงเช้า เจอกันบริเวณจุดนัดหมาย จากนั้นเดินทางสู่ถ้ำภูผาเพชร (ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง)

รับประทานอาหารกลางวัน

ช่วงบ่าย ล่องแก่งถ้ำเจ็ดคต สนุกสนานกับการเล่นน้ำบริเวณน้ำตกวังสายทอง หากมีเวลานำท่านชมวิถีชีวิตชนเผ่าชาวกู หรือชิมผลไม้ในสวนตามฤดูกาล จากนั้นเข้าสู่ที่พัก รับประทานอาหารเย็น จากนั้นพักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สอง

ช่วงเช้า รับประทานอาหารเช้า จากนั้นนำชมพิพิธภัณฑ์ร่ำกไม้ หรือเที่ยวชมอ่างเก็บน้ำเขาโตนไคร หรือแหล่งท่องเที่ยวต่างอำเภอในจังหวัดสตูล เช่น บ่อเจ็ดลูก ชายแดนวังประจันทร์ หรือสวนวายุภักดิ์ จากนั้นเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ : รวมอาหารทั้งหมด 3 มื้อ

ซึ่งรายการนำเที่ยวทั้ง 2 รูปแบบสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม หรือตามแต่ความสะดวกของนักท่องเที่ยว

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่จะมีกิจกรรมหลักซึ่งเป็นกิจกรรมเชิงนิเวศ ได้แก่กิจกรรมชมหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ และกิจกรรมการล่องแก่ง และมีกิจกรรมเสริมให้นักท่องเที่ยวได้เลือกทำกิจกรรมตามความเหมาะสม เช่น กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตชนเผ่าชาวกู กิจกรรมชิมผลไม้ในสวนตามฤดูกาล กิจกรรมเที่ยวชมอ่างเก็บน้ำเขาโตนไคร หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น บ่อเจ็ดลูก ชายแดนวังประจันทร์ หรือสวนวายุภักดิ์ ซึ่งกิจกรรมเสริมดังกล่าวสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

บทที่ 4

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ออกเป็น 3 ประเด็น คือ ความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้ การจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ และปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนา ซึ่งปรากฏผลดังนี้

4.1 ความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และมีอาชีพรองที่เกี่ยวข้องกับการบริการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ท้องถิ่น สตาฟเรือ เจ้าหน้าที่ทำความสะอาด การให้บริการเช่าไฟฉาย เป็นต้น นอกจากนี้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งชมรมเพื่อให้บริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และบริการที่พักโฮมสเตย์ขึ้น ได้แก่ ชมรมภูผาเพชรล่องแก่งและโฮมสเตย์ ทำให้ชุมชนมีความตื่นตัวและเปิดรับการท่องเที่ยวมากขึ้น อีกทั้งชุมชนยังมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของคนในชุมชน และได้มีการสนับสนุนด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างดี เช่น การเป็นแกนนำชาวบ้านในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในวันสำคัญต่าง ๆ หรือการนำปัญหาการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ไปเป็นหัวข้อการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน พร้อมทั้งเสนอให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนาปรับปรุงและร่วมหาแนวทางในการป้องกัน ซึ่งจากการเก็บข้อมูลของชุมชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถอธิบายได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ตารางที่ 1 เพศ

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-เพศชาย	26	47.27
-เพศหญิง	29	52.73
รวม	55	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดเป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.73 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 47.27

2. อายุ

ตารางที่ 2 อายุ

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-อายุต่ำกว่า 25 ปี	10	18.18
-อายุ 25 – 35 ปี	21	38.18
-อายุ 36 – 45 ปี	15	27.27
-อายุ 45 ปีขึ้นไป	9	16.37
รวม	55	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดมีช่วงอายุ 25 – 35 ปี ร้อยละ 38.18 รองลงมาคือช่วงอายุ 36 – 45 ปี ร้อยละ 27.27 ช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 18.18 และช่วงอายุ 45 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.37

3. ระดับการศึกษา

ตารางที่ 3 ระดับการศึกษา

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-ประถมศึกษา	10	18.18
-มัธยมศึกษาตอนต้น	12	21.82
-มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	8	14.55
-อนุปริญญา / ปวส.	10	18.18
-ปริญญาตรี	15	27.27
-สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
รวม	55	100

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 27.27 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 21.82 ระดับประถมศึกษาและระดับอนุปริญญา / ปวส. ในสัดส่วนที่เท่ากัน ร้อยละ 18.18 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ร้อยละ 14.55

4. สถานภาพ

ตารางที่ 4 สถานภาพ

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
- โสด	26	47.27
- สมรส	26	47.27
- หม้าย / หย่าร้าง	3	5.46
รวม	55	100

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดมีสถานภาพโสดและสมรสในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 47.27 รองลงมาคือสถานภาพหม้าย / หย่าร้าง ร้อยละ 5.46

5. อาชีพ

ตารางที่ 5 อาชีพ

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
- เกษตรกรรม (ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา / เลี้ยงสัตว์)	15	27.27
- รับจ้างทั่วไป	6	10.90
- รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	6	10.90
- ธุรกิจส่วนตัว	18	32.74
- นักเรียน / นักศึกษา	8	14.55
- อื่น ๆ เช่น มัคคุเทศก์	2	3.64
รวม	55	100

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 32.74 รองลงมาคืออาชีพเกษตรกรรม (ทำสวน / ทำไร่ / ทำนา / เลี้ยงสัตว์) ร้อยละ 27.27 รองลงมาคืออาชีพนักเรียน / นักศึกษา ร้อยละ 14.55 อาชีพรับจ้างทั่วไปและอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ในสัดส่วนที่เท่ากัน ร้อยละ 10.90 และอาชีพอื่น ๆ เช่น อาชีพมัคคุเทศก์ ร้อยละ 3.64

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตารางที่ 6 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-รายได้ 0-5,000 บาท	4	7.27
-รายได้ 5,001 – 10,000 บาท	27	49.10
-รายได้ 10,001 – 15,000 บาท	10	18.18
-รายได้ 15,001 – 20,000 บาท	8	14.55
-รายได้ 20,001 บาทขึ้นไป	6	10.90
รวม	55	100

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดมีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 49.10 รองลงมาคือรายได้ 10,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 18.18 รายได้ 15,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 14.55 รายได้ 20,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 10.90 และรายได้ 0-5,000 บาท ร้อยละ 7.27

7. ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

ตารางที่ 7 ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-ระยะเวลา 0 – 10 ปี	15	27.27
-ระยะเวลา 11 – 20 ปี	15	27.27
-ระยะเวลา 20-30 ปี	21	38.18
-ระยะเวลา 31 – 40 ปี	2	3.64
-ระยะเวลา 40 ปีขึ้นไป	2	3.64
รวม	55	100

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดมีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนอยู่ในช่วงระยะเวลา 20-30 ปี ร้อยละ 38.18 รองลงมาคือ ระยะเวลา 0 – 10 ปีและระยะเวลา 11 – 20 ปี ในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 27.27 ระยะเวลา 31 – 40 ปีและระยะเวลา 40 ปีขึ้นไป ในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 3.64

8. ตำแหน่ง / ฐานะในชุมชนท้องถิ่นปัจจุบัน

ตารางที่ 8 ตำแหน่ง / ฐานะในชุมชนท้องถิ่นปัจจุบัน

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใด	49	89.08
-ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน – อบต.	2	3.64
-ประธาน / กรรมการองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน	2	3.64
-เจ้าหน้าที่รัฐ	2	3.64
รวม	55	100

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดไม่ได้ดำรงตำแหน่งใด ร้อยละ 89.08 รองลงมาคือดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน – อบต. ประธาน / กรรมการองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน และเจ้าหน้าที่รัฐในสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 3.64

ตอนที่ 2 ความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้

การศึกษาความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้ ผู้วิจัยกำหนดการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 9 ความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ระดับความคิดเห็น
-การมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.27	ปานกลาง
-การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.58	มาก
-การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.21	ปานกลาง
-การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.00	ปานกลาง
รวม	3.26	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าระดับความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้ในส่วนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมาคือความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้ในส่วนการมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\bar{X} = 3.27$) และ

ความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้ในส่วนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.21$) ตามลำดับ และสามารถแยกรายละเอียดในการนำเสนอตามกำหนดการศึกษาออกเป็น 4 ด้านดังนี้

ตารางที่ 10 การมีส่วนร่วมในการวางแผน

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ระดับความคิดเห็น
-ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบในการควบคุมดูแลนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน	3.17	ปานกลาง
-ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.36	ปานกลาง
-ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.29	ปานกลาง
รวม	3.27	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าการมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในการดำเนินงานมากที่สุด ($\bar{X} = 3.36$) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.29$) และการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบในการควบคุมดูแลนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{X} = 3.17$) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ระดับความคิดเห็น
-ท่านมีส่วนร่วมในการบริจาคหรือจัดหางบลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว	2.90	ปานกลาง
-ท่านมีส่วนร่วมในการเสี่ยสละแรงงาน เพื่อช่วยในการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.43	ปานกลาง
-ท่านมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.36	ปานกลาง
-ท่านมีส่วนร่วมในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.71	มาก
-ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน	3.89	มาก
-ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	4.07	มาก
-ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลอำนวยความสะดวกในที่พักของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน	3.86	มาก
-ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน	3.79	มาก
-ท่านมีส่วนร่วมหรือเป็นผู้นำในกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน	3.43	ปานกลาง
-ท่านมีส่วนร่วมในระบบการกำจัดหรือจัดการขยะของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	3.39	ปานกลาง
รวม	3.58	มาก

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา

ท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{X} = 3.89$) และการมีส่วนร่วมในการดูแลอำนวยความสะดวกในที่พักของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{X} = 3.86$) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ระดับความคิดเห็น
-ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการบริหารจัดการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน	3.21	ปานกลาง
รวม	3.21	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการบริหารจัดการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$)

ตารางที่ 13 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ระดับความคิดเห็น
-ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน	2.93	ปานกลาง
-ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.07	ปานกลาง
รวม	3.00	ปานกลาง

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($\bar{X} = 3.07$) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{X} = 2.93$) ตามลำดับ

4.2 การจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่า ในพื้นที่มีกลุ่มองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวหลายกลุ่ม ได้แก่ องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนารับผิดชอบและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยตรงด้านการจัดการการท่องเที่ยว ได้จัดให้มีคณะกรรมการการท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อดูแลรับผิดชอบการท่องเที่ยวในชุมชน รวมทั้งดูแลและกำหนดกฎระเบียบและข้อปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ นอกจากนี้ดูแลเรื่องการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน การปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว และองค์กรภาคเอกชนให้บริการด้านที่พักและการนำเที่ยวสำหรับองค์กรภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนในการจัดบริการที่พักและโฮมสเตย์ รวมถึงการบริการนำเที่ยว โดยทุกองค์กรประสานงาน และพึงพาอาศัยเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันเป็นหลัก

ซึ่งการจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูลนั้น สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวในระดับมากปรากฏผลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

1. เพศ

ตารางที่ 14 เพศ

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-เพศชาย	80	33.33
-เพศหญิง	160	66.67
รวม	240	100

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จำนวนมากที่สุดเป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.67 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 33.33

2. อายุ

ตารางที่ 15 อายุ

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-อายุต่ำกว่า 25 ปี	50	20.83
-อายุ 25 – 35 ปี	115	47.92
-อายุ 36 – 45 ปี	50	20.83
-อายุ 45 ปีขึ้นไป	255	10.42
รวม	240	100

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 25 – 35 ปี มากที่สุด ร้อยละ 47.90 รองลงมามีสัดส่วนที่เท่ากันคือช่วงอายุ 36 – 45 ปี และอายุต่ำกว่า 25 ปีคือ ร้อยละ 20.83 และช่วงอายุ 45 ปีขึ้นไป ร้อยละ 10.42 ตามลำดับ

3. ระดับการศึกษา

ตารางที่ 16 ระดับการศึกษา

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-ประถมศึกษา	15	6.25
-มัธยมศึกษาตอนต้น	20	8.33
-มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	50	20.83
-อนุปริญญา / ปวส.	25	10.42
-ปริญญาตรี	110	45.84
-สูงกว่าปริญญาตรี	20	8.33
รวม	240	100

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 45.84 รองลงมาคือการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ร้อยละ 20.83 และการศึกษาในระดับอนุปริญญา / ปวส. ร้อยละ 10.42 ตามลำดับ

4. สถานภาพ

ตารางที่ 17 สถานภาพ

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-โสด	135	56.25
-สมรส	100	41.67
-หม้าย / หย่าร้าง	5	2.08
รวม	240	100

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดมากที่สุด ร้อยละ 56.25 รองลงมาคือสถานภาพสมรส ร้อยละ 41.67 และสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง ร้อยละ 2.08 ตามลำดับ

5. อาชีพ

ตารางที่ 18 อาชีพ

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-เกษตรกรรวม	40	16.66
-ค้าขาย	15	6.25
-ธุรกิจส่วนตัว	25	10.42
-รับจ้างทั่วไป	25	10.42
-รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	15	6.25
-พนักงานบริษัทเอกชน	75	31.25
-นักเรียน / นักศึกษา	45	18.75
รวม	240	100

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด ร้อยละ 31.25 รองลงมาคืออาชีพนักเรียน / นักศึกษา ร้อยละ 18.75 และอาชีพเกษตรกรรวม ร้อยละ 16.66 ตามลำดับ

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตารางที่ 19 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-รายได้ 5,001 – 10,000 บาท	110	45.84
-รายได้ 10,001 – 15,000 บาท	55	22.91
-รายได้ 15,001 – 20,000 บาท	30	12.50
-รายได้ 20,001 บาทขึ้นไป	45	18.75
รวม	240	100

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 45.84 รองลงมาคือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 22.91 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายได้ 20,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 16.66 ตามลำดับ

7. ภูมิลำเนา

ตารางที่ 20 ภูมิลำเนา

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-จังหวัดสตูล	10	4.16
-จังหวัดใกล้เคียง เช่น สงขลา, พัทลุง, ตรัง	170	70.83
-ต่างจังหวัด (นอกเหนือจากที่ระบุ)	60	25.01
รวม	240	100

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในจังหวัดใกล้เคียง เช่น สงขลา, พัทลุง, ตรัง มากที่สุด ร้อยละ 70.83 รองลงมาคือภูมิลำเนาในต่างจังหวัด (นอกเหนือจากที่ระบุ) ร้อยละ 25.01 และภูมิลำเนาในจังหวัดสตูล ร้อยละ 4.16 ตามลำดับ

8. ระยะเวลาที่ใช้ในพื้นที่

ตารางที่ 21 ระยะเวลาที่ใช้ในพื้นที่

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-ระยะเวลา 1 วัน	90	37.50
-ระยะเวลามากกว่าหนึ่งวัน	150	62.50
รวม	240	100

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ใช้ในพื้นที่มากกว่าหนึ่งวันมากที่สุด ร้อยละ 62.50 รองลงมาคือมีระยะเวลาที่ใช้ในพื้นที่ระยะเวลา 1 วัน ร้อยละ 37.50 ตามลำดับ

9. เคยเดินทางมาท่องเที่ยวหรือร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 22 เคยเดินทางมาท่องเที่ยวหรือร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-ไม่เคยเดินทางมาก่อน (ครั้งแรก)	165	68.75
-เคยมาแล้ว มากกว่า 1 ครั้ง	75	31.25
รวม	240	100

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางมาก่อน (ครั้งแรก) มากที่สุด ร้อยละ 68.75 รองลงมาคือเคยมาแล้ว มากกว่า 1 ครั้ง ร้อยละ 31.25 ตามลำดับ

10. รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ได้จากแหล่ง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ตารางที่ 23 รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ได้จากแหล่ง

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-โทรทัศน์, วิทยู	4	1.48
-นิตยสาร / สื่อสิ่งพิมพ์	43	17.65
-ป้ายโฆษณา	7	2.94
-อินเทอร์เน็ต	28	11.76
-บริษัทนำเที่ยว	18	7.35
-เพื่อน /ญาติ	140	58.82
รวม	240	100

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จากเพื่อน /ญาติ มากที่สุด ร้อยละ 58.82 รองลงมาคือนิตยสาร / สื่อสิ่งพิมพ์ ร้อยละ 17.65 และอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 11.76 ตามลำดับ

11. ความประทับใจในการเดินทาง

ตารางที่ 24 ความประทับใจในการเดินทาง

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-แหล่งท่องเที่ยว	185	77.08
-อรรถาสัยของชุมชน	55	22.92
รวม	240	100

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด ร้อยละ 77.08 รองลงมาคืออรรถาสัยของชุมชน ร้อยละ 22.92 ตามลำดับ

12. สิ่งที่ไม่ประทับใจในการเดินทาง

ตารางที่ 25 สิ่งที่ไม่ประทับใจในการเดินทาง

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
-ไม่มี	125	52.09
-ระยะทางและเส้นทางในการเดินทาง	50	20.83
-เจ้าหน้าที่ / ผู้คนในชุมชน	15	6.25
-ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	15	6.25
-ป้ายบอกข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว	25	10.42
-ความปลอดภัย	10	4.16
รวม	240	100

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่มีสิ่งที่ไม่ประทับใจในการเดินทางมากที่สุด ร้อยละ 52.09 รองลงมาคือระยะทางและเส้นทางในการเดินทาง ร้อยละ 20.83 และป้ายบอกข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 10.42 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ

การศึกษาการจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ ผู้วิจัยกำหนดการศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ด้านการบริการ และด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ โดยกำหนดกลุ่มประชากรคือนักท่องเที่ยวในการตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 26 การจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ระดับความคิดเห็น
-ด้านแหล่งท่องเที่ยว	3.88	มาก
-ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.68	มาก
-ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.79	มาก
-ด้านการบริการ	4.10	มาก
-ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	3.56	มาก
รวม	3.80	มาก

จากตารางที่ 26 แสดงให้เห็นว่าการจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่าด้านการบริการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.88$) ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.79$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.68$) และด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.56$) ตามลำดับ และสามารถแยกรายละเอียดในการนำเสนอตามกำหนดการศึกษาออกเป็น 5 ด้านดังนี้

ตารางที่ 27 ด้านแหล่งท่องเที่ยว

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ระดับความคิดเห็น
-ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3.77	มาก
-ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	3.85	มาก
-ชุมชนมีส่วนร่วมและชักชวนหรือแนะนำนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว	3.83	มาก
-ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว	4.08	มาก
รวม	3.88	มาก

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อด้านแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่านักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวในระดับความ

คิดเห็นมากที่สุด ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมาคือชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.85$) และชุมชนมีส่วนร่วมและชักชวนหรือแนะนำนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.83$) ตามลำดับ

ตารางที่ 28 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ระดับความคิดเห็น
-มาตรฐานของที่พักรวม เช่น ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น	3.92	มาก
-ความพร้อมในการบริการของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3.85	มาก
-ความสะอาดและถูกสุขอนามัยของร้านอาหาร	3.69	มาก
-ความสะอาดและเพียงพอของห้องสุขา / ห้องน้ำ	3.73	มาก
-ความสะอาดและเพียงพอของเก้าอี้ / บริเวณที่พักผ่อน	4.15	มาก
-ความปลอดภัยของเส้นทางเดินภายในแหล่งท่องเที่ยว	3.87	มาก
-ความเพียงพอและความพร้อมของป้ายสื่อความและป้ายบอกทิศทาง	3.20	ปานกลาง
-ความเพียงพอของถังขยะ	3.08	ปานกลาง
รวม	3.68	มาก

จากตารางที่ 28 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่านักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นว่าความสะอาดและเพียงพอของเก้าอี้ / บริเวณที่พักผ่อนในระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาคือมาตรฐานของที่พักรวม เช่น ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น ($\bar{X} = 3.92$) และความปลอดภัยของเส้นทางเดินภายในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

ตารางที่ 29 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ระดับความคิดเห็น
-กิจกรรมมีความเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวและมีความหลากหลาย	3.87	มาก
-การทำกิจกรรมมีความปลอดภัย	3.81	มาก
-อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีมาตรฐานและเพียงพอ	3.83	มาก
-ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.68	มาก
รวม	3.79	มาก

จากตารางที่ 29 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่านักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นว่ากิจกรรมมีความเหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวและมีความหลากหลายในระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมาคืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมมีมาตรฐานและเพียงพอ ($\bar{X} = 3.83$) และการทำกิจกรรมมีความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.81$) ตามลำดับ

ตารางที่ 30 ด้านการบริการ

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ระดับความคิดเห็น
-ความมีธรรมาภิบาลของคนในชุมชน	4.43	มาก
-มัคคุเทศก์ / ผู้นำกิจกรรมมีความรู้และความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว	4.33	มาก
-ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้บริการ / อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว	4.20	มาก
-มีการบริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เช่น เอกสารหรือคู่มือประกอบการเดินทาง / การทำกิจกรรม	3.54	มาก
-ความเหมาะสมและความคุ้มค่าของราคา	4.02	มาก
รวม	4.10	มาก

จากตารางที่ 30 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่านักท่องเที่ยวมีระดับความ

คิดเห็นว่าความมีอรรถาธิบายไตร่ตรองของคนในชุมชนในระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือมัคคุเทศก์ / ผู้นำกิจกรรมมีความรู้และความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.33$) และชุมชนมีส่วนร่วมในการให้บริการ / อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.20$) ตามลำดับ

ตารางที่ 31 ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ระดับความคิดเห็น
-มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมอย่างทั่วถึง	3.64	มาก
-มีรูปแบบการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ทันสมัย น่าสนใจและเข้าถึงได้ง่ายในการสืบค้นข้อมูล	3.52	มาก
-ชุมชนมีส่วนร่วมในการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก	3.52	มาก
รวม	3.56	มาก

จากตารางที่ 31 แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) หากพิจารณารายละเอียดพบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นว่ามีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมอย่างทั่วถึงในระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมาในสัดส่วนเท่ากันคือมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ทันสมัย น่าสนใจและเข้าถึงได้ง่ายในการสืบค้นข้อมูล และชุมชนมีส่วนร่วมในการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับ

4.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนา

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนได้รับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

4.3.1 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้รูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากมาย เป็นเหตุให้เกิดความหลากหลายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว โดยเห็นว่านักท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มากขึ้น ซึ่งการที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเกินไปอาจส่งผลกระทบได้หากการควบคุมดูแลของผู้ประกอบการไม่เข้มงวดในเรื่องกฎระเบียบ แต่จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ จะมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกฎระเบียบที่ห้ามการนำอาหารเข้าไปในบริเวณถ้ำ ยกเว้นน้ำดื่ม ซึ่งมีการนำขวดน้ำดื่มที่ดื่มแล้วกลับออกมาด้วย รวมทั้งการให้ข้อมูลแนะนำการเดินทางที่กำหนดหรือการสร้างสะพานไม้เพื่อป้องกันไม่ให้นักท่องเที่ยวสัมผัสหินงอกหินย้อยโดยตรง รวมทั้งป้ายชี้แจงกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงไว้ให้เห็นชัดเจน นอกจากนี้ชุมชนบางส่วนมีความเห็นว่าการใช้ชีวิตประจำวันต้องระมัดระวังอุบัติเหตุที่เกิดจากยานพาหนะที่มากขึ้นจากการท่องเที่ยวอีกด้วย

4.3.2 วิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนแปลง โดยมีค่าครองชีพที่สูงขึ้น ซึ่งชุมชนส่วนใหญ่เข้าใจว่าค่าครองชีพที่สูงขึ้นเป็นไปตามระบบเศรษฐกิจ ส่วนวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงก็เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ ซึ่งได้รับผลมาจากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนส่วนหนึ่งคิดว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาการขัดแย้งระดับบุคคล ซึ่งเป็นปัญหาเล็กน้อยที่สามารถแก้ไขได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า และวิธีการดำเนินศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังต่อไปนี้

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ประกอบด้วย ถ้ำภูผาเพชร และถ้ำเจ็ดคด

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ดังต่อไปนี้

- 2.1 การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล
 - 2.1.1 สภาพทั่วไป และการจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.1.2 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล
 - 2.2.1 ความพร้อมของชุมชนค้ำองค้ความรู้
 - 2.2.2 การจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ
 - 2.2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนา

3. ขอบเขตด้านข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านข้อมูลดังนี้

3.1 ข้อมูลจากเอกสาร ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับความสำคัญของการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนและศึกษางานวิจัยเกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษา

3.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับต่อไปนี้

1. ขั้นสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลความรู้พื้นฐานในการเขียนเค้าโครงวิจัย และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาค้นคว้า

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร โดยการเก็บข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เอกสารเกี่ยวกับจังหวัดสตูล

2.2 สัมภาษณ์บุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล เช่น เจ้าหน้าที่ทางราชการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว

โดยการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

ลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ สร้างตามแนวความคิดของลิเคิร์ท โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ วารสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามตามวิธีของลิเคิร์ท จากหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด

4. นำแบบสอบถามมาพิจารณาถึงความครอบคลุมของเนื้อหา และสำนวนภาษาที่ใช้ พร้อมทั้งมีการปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้เก็บกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง นักท่องเที่ยว หรือผู้เกี่ยวข้องมีระดับความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

3. ขั้นตอนการจัดกระทำกับข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารมาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

3.2.1 ถอดความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่บันทึกไว้ในแบบสัมภาษณ์

3.2.2 สรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3.1 และ 3.2 มาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา

4. ข้อเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ นำเสนอในรูปแบบตาราง

สรุปผล

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

อำเภอมะนังเป็นอำเภอที่มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งต้นน้ำ ลำธาร และสัตว์ป่า และมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ประกอบด้วย ถ้ำภูเขาเพชร และถ้ำเจ็ดคต เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ตั้งอยู่ในเขตของทิวเขาบรรทัด ซึ่งเหมาะแก่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยพื้นที่ดังกล่าวมีการจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนต่อไป

1.1 การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ถ้ำภูเขาเพชร และถ้ำเจ็ดคต ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ

1) ความดึงดูดใจ (Attraction) ถ้ำภูเขาเพชร เป็นถ้ำที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาหินปูนขนาดใหญ่ของเทือกเขานครศรีธรรมราช (เขาบรรทัด) ภายในตัวถ้ำแบ่งเป็นห้องเล็ก ๆ ประมาณ 20 ห้อง ซึ่งมีหินงอกหินย้อยเกิดจากหินปูนภายในถ้ำทำปฏิกิริยากับน้ำที่อยู่บริเวณเพดานถ้ำ และเมื่อกระทบกับแสงไฟ ผนังถ้ำจะเกิดประกายแวววาวเหมือนเพชร ซึ่งเป็นที่มาของชื่อถ้ำภูเขาเพชร ส่วนถ้ำเจ็ดคต มีลักษณะเป็นถ้ำที่มีสายน้ำไหลผ่าน ซึ่งสายน้ำมีความคดเคี้ยวประกบกับมีหินงอกหินย้อยที่สวยงามแปลกตา และปัจจุบันถ้ำภูเขาเพชร และถ้ำเจ็ดคตอยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าดงพัฒนา

2) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) องค์การบริหารส่วนตำบลป่าดงพัฒนาได้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดให้มีถนนลาดยางตลอดเส้นทางเส้นทางเดินขึ้นถ้ำภูเขาเพชรทางองค์การบริหารส่วนตำบลป่าดงพัฒนาได้สร้างทางเดินเท้าด้วยอิฐบล็อกจากลานจอดรถจนถึงบันไดขึ้นถ้ำ และมีการสร้างบันไดสูงประมาณ 300 กว่าขั้นเป็นเส้นทางเดินขึ้นสู่ปากถ้ำ ภายในบริเวณถ้ำได้จัดสร้างสะพานไม้เป็นทางเดินเท้าที่มีราวเกาะตลอดเส้นทาง นอกจากนี้จัดให้มีป้ายบอกทิศทางหรือป้ายสื่อความ ระบุรายละเอียดที่สำคัญ ๆ

3) ความประทับใจ (Amenity) ถ้ำภูเขาเพชร และถ้ำเจ็ดคตเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะถ้ำภูเขาเพชร มีร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว โดยค้นพบกระดูกโบราณส่วนกะโหลกศีรษะ และ

เศษภาชนะดินเผาเคลือบลายเชือกทาบและกระดูกสัตว์เปลือกหอยบรรจุในภาชนะดินเผา สำหรับ ถ้ำเจ็ดคต จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีลักษณะเด่น คือเป็นถ้ำที่มีลำธารไหลผ่านเป็น เส้นทางคดเคี้ยวจำนวน 7 คต โดยกิจกรรมท่องเที่ยวบริเวณดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่พจญภัย

4) องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service) ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอำเภอ มะนัง จังหวัดสตูล มีการจัดการท่องเที่ยวจากหลายกลุ่มองค์กร มีการประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.2. การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตมพัฒนาเป็นผู้ดูแลและ รับผิดชอบอยู่ในฝ่ายงานควบคุมและส่งเสริมการท่องเที่ยว สังกัดสำนักงานปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล โดยมีเจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว และมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใน พื้นที่หมู่ที่ 9 เป็นคณะกรรมการการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการกำหนดหรือออกระเบียบและข้อปฏิบัติ ในแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน รวมทั้งโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่ง ท่อท่องเที่ยว โดยทั่วไปกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่จะมีกิจกรรมหลัก 3 ด้าน ดังนี้ กิจกรรมการ บริการนำเที่ยว, ที่พัก และอาหาร กิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ รายการนำเที่ยว 1 วัน และรายการนำเที่ยว 2 วัน 1 คืน

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอ มะนัง จังหวัดสตูล พบว่า ชุมชนมีการตื่นตัวและเปิดรับการท่องเที่ยว อีกทั้งชุมชนมีผู้นำที่ เข้มแข็ง และเป็นที่ยอมรับเชื่อถือ และสนับสนุนด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี จาก การศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้

ชุมชนในเขตอำเภอมะนังส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และมีอาชีพรองเกี่ยวข้อง กับการบริการท่องเที่ยว มีการรวมกลุ่มจัดตั้งชมรมเพื่อให้บริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และบริการที่ ที่พักโฮมสเตย์ จากการศึกษาพบว่า ระดับความพร้อมของชุมชนด้านองค์ความรู้อยู่ในระดับปาน กลาง ($\bar{X} = 3.26$) โดยความพร้อมของชุมชนในส่วนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.58$) ซึ่งหากพิจารณารายละเอียดพบว่าการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกด้าน การอนุรักษ์ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการดูแลอำนวยความสะดวกในที่พักของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ความพร้อมของชุมชนในส่วน

การมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) ซึ่งหากพิจารณารายละเอียดพบว่า การมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบในการควบคุมดูแลนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน สำหรับความพร้อมของชุมชนในส่วนการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) และความพร้อมของชุมชนในส่วนการมีส่วนร่วม ในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) ซึ่งหากพิจารณารายละเอียดพบว่า การมีส่วน ร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม การท่องเที่ยวอยู่ในปานกลาง รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการบริหาร จัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน

2.2 การจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าดงพัฒนารับผิดชอบและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง และจัดให้มีคณะกรรมการการท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อดูแลรับผิดชอบการท่องเที่ยว รวมทั้งดูแล และกำหนดกฎระเบียบและข้อปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ขึ้นพื้นฐาน การปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่ง ท่อท่องเที่ยว และมีความร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ดูแลและให้บริการด้านที่พักและการนำ เที่ยว ซึ่งจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.80$) โดยการจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ ด้านการบริการอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.10$) ซึ่งหากพิจารณารายละเอียดพบว่า ความมีอิสระภัยไม่ตรีของคนในชุมชนอยู่ใน ระดับมาก รองลงมาคือมีคฤเทศก์ / ผู้นำกิจกรรมมีความรู้และความสามารถในการบริการ นักท่องเที่ยว และชุมชนมีส่วนร่วมในการให้บริการ / อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว การ จัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ ด้านแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ซึ่ง หากพิจารณารายละเอียดพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวใน ระดับมาก รองลงมาคือชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และ ชุมชนมีส่วนร่วมและชักชวนหรือแนะนำนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่ง ท่อท่องเที่ยว การจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว อยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) ซึ่งหากพิจารณารายละเอียดพบว่ากิจกรรมมีความเหมาะสมกับแหล่ง ท่อท่องเที่ยวและมีความหลากหลายในระดับมาก รองลงมาคืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมมี มาตรฐานและเพียงพอ และการทำกิจกรรมมีความปลอดภัย การจัดการและการสนับสนุนของ องค์กรต่าง ๆ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) ซึ่งหากพิจารณารายละเอียด

พบว่าความสะอาดและเพียงพอของเก้าอี้ / บริเวณที่พักผ่อนในระดับมาก รองลงมาคือมาตรฐานของที่พักแรม เช่น ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น และความปลอดภัยของเส้นทางเดินภายในแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการและการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) ซึ่งหากพิจารณารายละเอียดพบว่า การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมอย่างทั่วถึงในระดับมาก รองลงมาในสัดส่วนเท่ากันคือมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ทันสมัยน่าสนใจและเข้าถึงได้ง่ายในการสืบค้นข้อมูล และชุมชนมีส่วนร่วมในการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่

2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนา

จากการศึกษาพบว่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว เป็นเหตุให้เกิดความหลากหลายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ซึ่งการที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเกินไปอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพและสิ่งแวดล้อมในส่วนของวิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนแปลง โดยมีค่าครองชีพที่สูงขึ้นซึ่งเป็นไปตามระบบเศรษฐกิจเนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ ซึ่งได้รับผลมาจากการท่องเที่ยว

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจการการท่องเที่ยวในอำเภอเม่นัง จังหวัดสตูล สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ถ้าภูผาเพชร และถ้าเจ็ดคต แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในเขตอำเภอเม่นัง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งต้นน้ำ และสัตว์ป่า ซึ่งเหมาะแก่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบกับการมีผู้นำชุมชนในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และชุมชนมีระบบความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติ มีการพึ่งพาอาศัยกัน จึงมีส่วนช่วยในการไกล่เกลี่ยปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากความขัดแย้งในชุมชนได้เป็นอย่างดี จึงก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542 : 3-12 - 3-14) สามารถสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์มีความสำคัญต่อการศึกษาริเรียนรู้ และการอนุรักษ์ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่มีความดึงดูดใจและมีโอกาสในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศได้ อีกทั้งที่ตั้งของถ้าภูผาเพชร และถ้าเจ็ดคต มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับกับเนินเขา โดยมีเทือกเขาบรรทัดซึ่งเป็นเทือกเขาหินปูนเป็นแหล่งกำเนิดถ้าภูผาเพชร ซึ่งเป็นถ้าหินปูน มีหินงอกหินย้อยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและมีความสวยงาม นอกจากนี้ยังมีสายน้ำที่เป็นลำธารไหลจากเทือกเขาบรรทัดไหลผ่านถ้าเจ็ดคต จนเกิดเป็น

ถ้าลักษณะพิเศษที่มีอาจารย์ไหลผ่าน เหมาะต่อการทำกิจกรรมล่องแก่งอีกทั้งระดับความลึกของน้ำไม่ลึกจนเกินไปจัดอยู่ในระดับที่ปลอดภัย อีกทั้งรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักพัฒนาจัดการดูแลรับผิดชอบโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับโครงการศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542 : 68 – 69) ซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลไว้ 6 รูปแบบดังนี้คือ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเองทั้งหมด 2) องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเอง โดยมีที่ปรึกษาจากภายนอก 3) ดำเนินการโดยมีคณะกรรมการร่วมจากหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 4) ดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์ 5) ให้องค์กรประชาชนในพื้นที่บริการและจัดการ และ 6) จ้างหรือให้สัมปทานกับบริษัทเอกชนจากภายนอก ซึ่งรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอภูพานและอำเภอเจ็ดคตนั้นมีรูปแบบการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวในข้อ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเอง โดยมีที่ปรึกษาจากภายนอกอีกทั้งมีการให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งมีการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการจากภายนอกสามารถนำนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ได้ ประกอบกับรายการนำเที่ยวที่นิยมกันในพื้นที่ทั้ง 2 รายการ ได้แก่ รายการนำเที่ยว 1 วัน และรายการนำเที่ยว 2 วัน 1 คืน จัดเป็นรายการนำเที่ยวที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหลัก จัดเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่โดยทั่วไป

สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนมีการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน และผู้นำมีส่วนช่วยผลักดันให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว และสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชน ซึ่งผลการศึกษาวิเคราะห์คล้ายคลึงกับงานวิจัยของ อภิศี ช้วนตัน (2551 : 250) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน : กรณีศึกษาอำเภอภูพานและอำเภอเจ็ดคต ตำบลป่าสักพัฒนา อำเภอเม่นัง จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า “สาเหตุที่ระบบผู้นำชุมชนเข้มแข็งเนื่องจากผู้นำชุมชนได้รับการเลือกตั้งโดยชุมชน และมีผลงานที่ชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าได้ทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชุมชนจริง และมีส่วนผลักดันให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว และสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชน” สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติของกลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544 : 21 – 23) กล่าวไว้ว่า องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ เช่น สภาตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรประชาชนอื่นๆ ด้วย และนอกจากนี้ชุมชนยังมีส่วนในการต้อนรับและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวรวมทั้งการแสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการ

เสนอแนวทางการปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ด้วย โดยการตั้งกฎระเบียบต่าง ๆ และจัดทำป้ายชี้แจงแสดงไว้ในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการในการป้องกันผลกระทบ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 : 3-66 – 3-67) ซึ่งมีมาตราไว้ 7 ข้อประกอบด้วย 1) การควบคุมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว 2) การจำกัดพื้นที่ / ควบคุมการพัฒนา 3) จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว 4) ควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยว 5) จำกัดจำนวนเวลานักท่องเที่ยว 6) การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ และ 7) การวางแผน ออกกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับสิ่งแวดล้อมเช่น ห้ามนำอาหารเข้าไปในถ้ำ จึงควรสนับสนุนให้มีการศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่น เช่น แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินมาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น มาตรฐานด้านที่พักในรูปแบบต่าง ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิกา ชมดี. 2549. การมีส่วนร่วมในงานสาธารณสุขของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ
จะนะ จังหวัดสงขลา. ภาคนิพนธ์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ, อุดลำนาย.
- กาญจนา แก้วเทพ. 2538. เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ : สภาคทอติคแห่ง
ประเทศ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2539. รายงานสรุปแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. 2544. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย.
- กิตติยา กิ่งก้อง. 2549. ความพร้อมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณศึกษา ตำบลปากอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. ภาคนิพนธ์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ,
อุดลำนาย.
- จินตนา สัจจนันท์. 2549. การศึกษาและการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- ชยันต์ วรรณะภูติ. 2536. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและ
พัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดรรรชนี เอ็มพันธุ์. 2545. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิคม จารุมณี. 2536. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง
เฮ้าส์.
- นิตา ชัชกุล. 2550. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- _____. 2549. การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- บุญเสริม ฤทธิกรมย์. 2548. รวมเรื่องเมืองสตูล. สงขลา : ไทยวัฒนาการพิมพ์.
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และคณะ. 2541. “โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับ
สิ่งแวดล้อม”, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการการ
ท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.).

- เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พิมพ์พรรณ สุจารินพงศ. 2549. มัคคุเทศก์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พุทธชาติ ละอองมณี. 2544. ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดสงขลา.
- ปริญญาณิพนธ์ ศศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, อัดสำเนา.
- มูลนิธิศิษย์เก่าบูรณะชนบทและเพื่อน. 2540. โครงการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษา ระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, อัดสำเนา.
- มนธญา แสงสิทธิ์. 2546. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่ อุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล. ภาคนิพนธ์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ, อัดสำเนา.
- ยุพดี เสตพรรณ. 2543. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พิษณุภัณฑ์พิมพ์.
- วรรณมา วงษ์วานิช. 2543. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์..
- วรรณมา ศิลปอาษา. 2549. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี :: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สาขาวิจัยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร. 2531. สถาบันศึกษาเบื้องต้นเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว นครสวรรค์/อุทัยธานี/ชัยนาท/สิงห์บุรี. มปท.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2537. สังคมวิทยาชุมชน : หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุจินต์ ดาววีรกุล. 2527. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะ กรณี หมู่บ้านชนะเลิศ การประกวดหมู่บ้านดีเด่น ระดับจังหวัดของจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี 2527. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภาพร มากแจ้ง. 2539. หลักมัคคุเทศก์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- สุวัฒน์ จุฑากรณ์ และจริญญา เจริญสุกใส. 2544. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- เสน่ห์ จามริก และคณะ. 2524. นโยบายในการพัฒนาชุมชนในชนบทไทย 2523. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- เสกสรร ยงวิชัย. 2535. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว 414294. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสาวภา มีถาวรกุล. 2549. เอกสารการสอนชุดวิชาทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา. 2549. ข้อมูลทั่วไปองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา. สตูล.
- อภิรดี ช้วนต้น. การพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน : กรณีศึกษาอำเภวนาเพชรและอำเภอเจ็ดคต ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2551.
- อนุสรณ์ สุวรรณพิศกรณ์. 2529. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโครงการกชช.ปี 2538 อำเภอชนะเดิน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อาภาณีพันธ์ จันทร์สว่าง. 2525. การพัฒนาบุคลากรกลุ่มชุมชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- “ข้อมูลทั่วไปของอำเภอมะนัง” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.Geocities.com/satun_culture, 8 ตุลาคม 2552.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางกุลดาร่า เพียรเจริญ

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) MRS KULDARA PEANJAROEN

ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

หน่วยงาน หลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว
คณะศิลปศาสตร์

ที่อยู่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา ถนนราชดำเนินนอก ตำบลบ่อยาง อำเภอ

เมือง จังหวัดสงขลา 90000 โทรศัพท์ 0-7432-4246 โทรสาร 0-7432-7005

E-mail : Kuldara@hotmail.com

งานวิจัย

-การท่องเที่ยวตามเส้นทาง และการเลือกซื้อสินค้าที่ลดกรรมกลุ่มจังหวัดภาคใต้

(สงขลา – สตูล), วิจัยร่วม

2. ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสาวศุภวรรณ ตันตสุทธิกุล

ชื่อ-สกุล (ภาษาอังกฤษ) MS. SUPPAWAN TANTASUTTIKUL

หน่วยงาน หลักสูตรสาขาวิชาการท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

คณะศิลปศาสตร์

ที่อยู่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา ถนนราชดำเนินนอก ตำบลบ่อยาง อำเภอ

เมือง จังหวัดสงขลา 90000 โทรศัพท์ 0-7432-4246 โทรสาร 0-7432-7005

E-mail : kehda@hotmail.com

งานวิจัย -

